

Les 1: Basisregels voor profetieën

Maart 29-april 4

Kerntekst: *Jeremia 9:24*

Lezen: *2 Timoteüs 3:15-17.*

Deel I: Overzicht

Aan het begin van zijn bijbelcolleges elk semester, stelde een professor aan een seminarie zijn studenten een eenvoudige maar uitdagende vraag: 'Wat is het belangrijkste hulpmiddel dat je hebt om de Bijbel te begrijpen?' De studenten gaven de volgens hen beste antwoorden: 'Bijbelwoordenboeken,' 'gebed,' 'de heilige Geest,' 'bijbelse talen' (Hebreeuws, Grieks), 'Bijbelsoftware,' etcetera. Nadat hij naar al hun antwoorden had geluisterd, deelde de professor hen mee dat, hoewel al deze dingen ongetwijfeld nuttig zijn, er één hulpmiddel was dat ze niet noemden en dat, naast gebed en de heilige Geest, hun allerbelangrijkste hulpmiddel was: tijd.

Het is onmiskenbaar dat een van de belangrijkste hulpmiddelen die we nodig hebben bij het lezen van de Schrift, het hulpmiddel is waarvan we maar al te vaak het minst hebben: tijd. Als we eenmaal bereid zijn tijd te investeren in het bestuderen van de Bijbel, kunnen we de volgende vraag overwegen: Hoe lezen we de Bijbel? Dat wil zeggen, wat zijn de principes die ons moeten leiden op het pad van het zoeken en begrijpen van dit specifieke boek?

Thema: Deze week onderzoeken we tien principes voor het lezen van de bijbelse profetietekst. De eerste vijf leesprincipes richten zich op de tekst zelf: openhartig lezen (als een nieuwe tekst), zorgvuldig lezen (als een belangrijke tekst), esthetisch lezen (als een mooie tekst), contextueel lezen (binnen de bijbelse context) en intertekstueel lezen (in het licht van andere bijbelse passages).

De volgende vijf leesprincipes richten zich op onze reactie op de tekst om er zeker van te zijn dat we naar het Woord van God luisteren: het principe om de tekst spiritueel te lezen (als een geïnspireerde tekst), intelligent te lezen (als een moeilijke tekst), gezamenlijk te lezen (als een tekst voor de gemeenschap), existentieel te lezen (als een tekst die ons leven raakt) en ethisch te lezen (voor een verantwoordelijke interpretatie).

Deel II: Commentaar

Aandacht voor de tekst

De bijbelse tekst is de basis voor elk gesprek over bijbelse profetie. Het moet daarom allereerst de bedoeling van de lezer zijn, de bijbels profetische tekst met een onderzoekende geest te lezen.

1. *Openhartig lezen.* Lees de tekst alsof het een nieuwe tekst is die je niet begrijpt. Het is interessant dat Daniël zelf zijn profetie pas begon te begrijpen, in Daniël 9:2, nadat hij erkende dat hij het niet begreep: 'ik begreep het niet'.¹ De Bijbel vertelt ons dat mensen van nature in 'duisternis' verkeren.² De meest voorkomende verleiding wanneer we Bijbelprofetieën benaderen, is inderdaad te geloven dat we de boodschap ervan begrijpen, zelfs voordat we de tekst hebben gelezen. Op die manier leggen we onze gedachten op aan de tekst (*eisegese*), in plaats van de tekst voor zichzelf te laten spreken (*exegese*). Dit is het geval wanneer we

¹ Daniël 8:27

² Johannes 1:5

Bijbelprofetie lezen vanuit het oogpunt van onze eigen redenering of in het licht van gebeurtenissen die in onze tijd plaatsvinden.

2. *Zorgvuldig lezen.* Bijbelprofetie bevat belangrijke informatie over het lot van de wereld en vitale waarheden over verlossing.³ De Bijbelprofeten kozen hun woorden en uitdrukkingsvormen zorgvuldig om hun geïnspireerde visie over te brengen. Lees de tekst daarom langzaam en let goed op de woorden. Lees de tekst meerdere keren om er zeker van te zijn dat je niets mist bij het lezen van de tekst. Op die manier ‘zullen we levende bronnen vinden die opborrelen waar de achteloze lezer slechts een woestijn ontwaart.’⁴ Het is beter te erkennen dat je iets niet begrijpt dan genoeg te nemen met een oppervlakkig of onjuist begrip van een tekst.
3. *Esthetisch lezen.* De literaire vormen van de tekst (de structuur, de parallellen) zullen helpen bij het ontcijferen van de boodschap van de profetie. Daniël’s profetie over het beeld in Daniël 2 wordt verduidelijkt door de parallel met Daniël’s profetie over de vier dieren in Daniël 7. Er zijn ook parallellen tussen profetieën in het boek Daniël en het boek Openbaring. Zie onderstaande grafiek waarin het apocalyptische visioen in Openbaring 13-14 in veel opzichten parallellen vertoont met de profetie van Daniël 7, die ook parallellen vertoont met de profetie van Daniël 8:

Daniel 7

Beesten uit de zee (*Daniël 7:1-3*)

Leeuw (*Daniël 7:4*)

Beer (*Daniël 7:5*)

Panter (*Daniël 7:6*)

Beest met 10 horens (*Daniël 7:7*)

Overheersende macht—De kleine horens
(*Daniël 7:8*)

Grote verzoendag

(*Daniël 7:9-12/ 8:14*)

Zoon des mensen (*Daniël 7:13, 14*)

Openbaring 13-14

Beest uit de zee (*Openbaring 13:1a*)

Beest met 10 horens (*Openbaring 13:1b*)

Panter (*Openbaring 13:2a*)

Beer (*Openbaring 13:2b*)

Leeuw (*Openbaring 13:2c*)

Overheersende macht—Het beest uit de zee
(*Openbaring 13:3-18*)

Drie-engelen boodschap

(*Openbaring 14:1-13*)

Zoon des mensen (*Openbaring 14:14-16*)

De huidige parallellen laten zien dat de hemelse verzoendag/dag van oordeel in Daniël 7 en 8 overeenkomt met, en gelijktijdig is met, de aardse verkondiging van de boodschappen van de drie engelen in Openbaring 14.

4. *Contextueel lezen.* In zijn historische context zal de gebeurtenis van de militaire ontmoeting tussen het noordelijke Babylonische leger en het zuidelijke Egyptische leger in Karkemis⁵ door de profeet Daniël worden gebruikt als een sjabloon voor zijn profetie van de eschatologische oorlogen tussen de koning van het noorden en de koning van het zuiden, in hoofdstuk 11. In de literaire context geeft het feit dat Daniël 7 geschreven is in het Aramees, de lingua franca van die tijd, terwijl Daniël 8 geschreven is in het Hebreeuws, de taal van Israël, aan dat de profetie van Daniël 7 zich richt op de koninkrijken van de aarde en een

³ 2 Timoteüs 3:15-17

⁴ Ellen White, *Education*, blz. 191

⁵ Vergelijk Daniël 1:1 met Jeremia 46:2

universele impact heeft, terwijl de profetie van Daniël 8 zich richt op Gods volk en een geestelijke impact heeft.

5. *Intertekstueel lezen.* Aangezien de profetische tekst zijn eigen uitlegger is, is het noodzakelijk de betekenis van de tekst primair vanuit de tekst zelf te zoeken. Deze benadering is ook geworteld in het fundamentele principe dat werd vastgelegd door Ellen White in navolging van de Reformator Maarten Luther: 'De Schrift interpreteert de Schrift, waarbij de ene passage de sleutel is tot andere passages.'⁶ Bijvoorbeeld, de associatie van de ram en de geit in Daniël 8, naast de vele taalkundige links met Leviticus 16, suggereert dat de profetie van Daniël 8 verwijst naar de Grote Verzoendag.

Focussen op iemands persoonlijke reactie

De kwaliteit van iemands studie van profetie hangt ook af van de geest van de persoon die de tekst benadert.

1. *Spiritueel lezen.* De heilige Schrift is geïnspireerd door God. Het is daarom logisch dat er een geestelijke factor bij betrokken moet zijn om een bepaalde tekst volledig en waarachtig te kunnen begrijpen. Want zulke dingen moeten 'geestelijk beoordeeld' worden.⁷ Praktisch betekent dit idee dat geloof en gebed belangrijke factoren zijn in het succes van de exegetische operatie. Gebed zal Gods hulp bij de studie brengen. Geloof hebben dat God de bijbelse profetietekst inspireerde en geloven dat de profetie vervuld zal worden, zal de geest het vermogen geven om de vervulling te zien waar anderen niets zien.
2. *Intelligent lezen.* De taak om de geïnspireerde tekst te begrijpen vereist ijver en inspanning van onze kant. Prediker noemt deze inspanning 'een kwelling die de mens door God wordt opgelegd.'⁸ Het werkwoord 'begrijpen' is een sleutelwoord in het boek Daniël (komt 15 keer voor). Want 'wil iemand zich op iets beroemen, laat hij zich erop beroemen dat hij Mij kent.'⁹ Met andere woorden, God kennen is het ultieme doel van wijsheid.
3. *Gezamenlijk lezen.* Net zoals de bijbelse tekst van de profetie tot ons is gekomen door de getuigenis van de gemeenschap van Gods volk, is deze profetie ook bestemd voor de gemeenschap van Gods volk. Hoewel de studie van het Woord van God de creatieve bijdrage van het individu niet uitsluit, zijn er ook andere broeders en zusters in het geloof bij betrokken. Wanneer God spreekt, richt Hij zich over het algemeen tot zijn volk als een aanbedingsgemeenschap: 'Luister, Israël.'¹⁰ Daniël voorspelt dat aan het einde der tijden 'velen' (dat wil zeggen Gods volk, de 'wijzen') 'zullen begrijpen.'¹¹
4. *Existentieel lezen.* Tenzij de Schrift ons verandert en ons leven beïnvloedt, zullen we ze niet begrijpen. Om dit punt te illustreren, zouden we er goed aan doen een verhaal te overwegen over een Europese toerist in Afrika die zijn Afrikaanse bediende bespotten omdat hij de Bijbel las: 'Waarom lees je de Bijbel?' De toerist voegde eraan toe: 'Dit zijn gewoon een hoop sprookjes.' De Afrikaanse bediende antwoordde: 'Als ik de Bijbel niet had gelezen, had ik je al opgegeten.' Deze les bevat een belangrijk principe over het krachtige effect van het Woord van God, dat wordt vergeleken met 'een tweesnijdend zwaard.'¹² Het profetische Woord van

⁶ Evangelism, blz. 581

⁷ 1 Korintiërs 2:14

⁸ Prediker 1:13

⁹ Jeremia 9:23

¹⁰ Deuteronomium 6:4

¹¹ Daniël 12:10

¹² Hebreeën 4:12

God is dus zodanig dat het niet alleen scherp kan snijden door de zonden van onze vijanden en onderdrukkers, maar het kan ook ‘tegen’ ons spreken of getuigen.¹³

5. *Ethisch lezen.* Helaas zijn Bijbelprofetieën vaak gebruikt om menselijke ongerechtigheid te ondersteunen. Racistische theorieën, die het idee van de superioriteit van het blanke ras boven het zwarte ras propageerden om apartheid en slavernij te rechtvaardigen, waren gebaseerd op een vervormd begrip van de profetie van Genesis 9:25. Antisemitisme, dat leidde tot pogroms en kruistochten en een belangrijke rol speelde bij de moord op zes miljoen Joden, was gebaseerd op en werd gevoed door een verkeerde interpretatie van bijbelse profetieën.¹⁴ Door de geschiedenis heen werden de mishandelingen en misdaden tegen vrouwen binnen de privékring van gezinnen vaak gerechtvaardigd door de verwijzing naar de profetie van Genesis 3:16. Als we dit kwartaal Gods profetische Woord bestuderen, laten we dan toestaan dat de geïnspireerde Schrift ons verstand en ons hart volledig beheerst, met als doel het geven van opvoeding ‘tot een rechtschapen leven.’¹⁵

Deel III: Toepassing

Pas de les van deze week toe op onderstaande vragen, die zich richten op 2 Timoteüs 3:15-17.

Aandacht voor de tekst:

1. Wat zijn de sleutelwoorden van 2 Timoteüs 3:15-17?
2. Bespreek en reflecteer het belang van de volgende woorden: ‘Schrift,’ ‘wijsheid,’ ‘geven’ en ‘volledig.’
3. Waarom inspireert de studie van de Schrift creatief denken?
4. Wat is de structuur van deze tekst?
5. Wat is de context van dit gedeelte?
6. Zoek twee andere bijbelse teksten met hetzelfde thema. Bijvoorbeeld Psalm 119:97-104 en Johannes 5:39. Vind de parallellen in deze teksten en vergelijk en contrasteer de thema’s. Op welke manier komen ze overeen of wijken ze af van elkaar?

Aandacht voor je persoonlijke reactie:

1. Welke woorden in 2 Timoteüs 3:15-17 verwijzen naar het belang en de noodzaak de studie van de Schrift te benaderen met een houding van eerbied? Denk bijvoorbeeld na over de volgende woorden en bespreek ze: ‘heilige Schrift’ (impliceert de noodzaak van een spirituele benadering), ‘gegeven’ (gave van God), ‘inspiratie’ (werk van de heilige Geest).
2. Welke woorden in de tekst verwijzen naar de noodzaak om intelligent te lezen? Denk bijvoorbeeld na over de volgende woorden en bespreek ze: ‘weten’ (cognitieve functie; informatie om te leren), ‘wijsheid’ (denkcoëfening), ‘onderricht’ (vermogen om aanwijzingen te ontvangen en nieuwe lessen te leren).
3. Welke woorden verwijzen naar de noodzaak van gezamenlijk lezen? Denk bijvoorbeeld na over de volgende woorden en bespreek ze: ‘van kindsbeen af’ (betrokkenheid van ouders),

¹³ Jeremia 28:8

¹⁴ Daniël 9:24

¹⁵ 2 Timoteüs 3:16

‘weerleggen’ (betrokkenheid van ouders en leerkrachten), ‘goed doel’ (iets gedaan ten behoeve van mensen in nood).

4. Welke woorden verwijzen naar de noodzaak om de tekst toe te passen in iemands persoonlijke leven? Denk bijvoorbeeld na over de volgende woorden en bespreek ze: ‘maakt je wijs’ (scherpt iemands gevoel voor onderscheidingsvermogen en persoonlijk oordeel). Welke woorden verwijzen naar de noodzaak van ethische gevoeligheid? Denk bijvoorbeeld na over de volgende woorden en bespreek ze: ‘opvoeden tot een rechtschapen leven’ (ontwikkelt het vermogen om te onderscheiden wat juist is).

Les 2: Genesis als basis

April 5-11

Kerntekst: *Johannes 1:29*

Lezen: *Genesis 22:1-18; Johannes 3:16.*

Deel I: Overzicht

Genesis, het eerste boek van de Bijbel, bevat fundamentele waarheden die de kern vormen van de heilbrengende en profetische boodschap van de Schrift. Van het kosmische scheppingsverhaal,¹⁶ waarin God de chaos en leegte in leven veranderde, tot het verhaal van Jozef, waarin God een verlossende uitkomst uit slechte daden bewerkstelligde,¹⁷ getuigt het boek Genesis van Gods verlossingsplan. In het midden van het boek Genesis legt het verhaal van het bijna offer van Isaak¹⁸ de basisthema's van dit goddelijke plan vast.

In de les van deze week zullen we de verschillende thema's van Gods verlossingsplan ontdekken zoals ze naar voren komen uit het dramatische verhaal van de *Akedah* (plaatsen van Isaak op het offeraltaar). Het eerste thema is 'liefde,' waaruit alle andere handelingen van God voortkomen.

In dit verhaal wordt het Hebreeuwse woord '*ahab*', 'liefde', voor het eerst in de Bijbel gebruikt, specifiek in Gods toespraak die verwijst naar de liefde van een vader.¹⁹

Het tweede thema van de *Akedah* is de uitdrukking van Gods liefde door het offer van zijn Zoon, waarvan Isaak de voorbode is in zijn identificatie met het lam.²⁰ Het derde thema is de feitelijke manifestatie van Gods liefde in de geschiedenis, specifiek in het grote conflict dat het 'zaad' tegenover de slang zal plaatsen en zal eindigen met de overwinning van het 'zaad' op het kwaad en de dood. Deze gebeurtenis wordt belicht in de onverwachte verschijning van de 'ram,'²¹ die de eschatologische gebeurtenis van de grote verzoendag aankondigt.

Deel II: Commentaar

De liefde van God

Het is onmogelijk Gods liefde te begrijpen, omdat het onmogelijk is 'de lengte en de breedte, de hoogte en de diepte te begrijpen, ja de liefde van Christus te kennen die alle kennis te boven gaat, opdat u geheel vervuld zult raken van de volheid van God.'²² Het feit dat het werkwoord '*ahab*', 'liefhebben,' voor het eerst in de Schrift voorkomt als verwijzing naar de liefde van een vader - de liefde van Abraham voor Isaak, zijn 'enige zoon'²³ - is echter veelzeggend. Het is in de bijzondere context van Abrahams liefde voor zijn unieke zoon dat de kwaliteit van Abrahams liefde voor God zou worden 'getest' en dus geopenbaard.²⁴

¹⁶ Genesis 1-2

¹⁷ Genesis 50:20

¹⁸ Genesis 22:1-18

¹⁹ Genesis 22:2

²⁰ Genesis 22:7-10

²¹ Genesis 22:13

²² Efeziërs 3:18-19

²³ Genesis 22:2

²⁴ Genesis 22:1; vergelijk met Genesis 22:12

Maar het was niet alleen Abrahams liefde voor God die getoetst en geopenbaard moest worden. Tijdens deze persoonlijke ervaring van Abraham werd ook Gods liefde voor hem geopenbaard. Vanaf dat moment begreep Abraham de diepte van Gods liefde. Ellen White legt uit: ‘Om Abraham te doordringen van de werkelijkheid van het evangelie, en zijn geloof te beproeven, beval God hem zijn zoon te doden. De zielsangst die hij doorstond in deze duistere dagen voor die verschrikkelijke beproevingen werd toegelaten, opdat hij uit eigen ervaring iets zou begrijpen van de grootte van het offer, door de oneindige God gebracht voor de verlossing van de mens. . . . *Kan er krachtiger bewijs worden gegeven van Gods oneindige ontferming en liefde?*’²⁵

God gaf Abraham geen filosofische, theologische of psychologische uitleg van zijn liefde. God koos ervoor om Abraham toe te staan te verdragen (op zijn eindige niveau) wat God moest verdragen (op zijn ‘oneindige’ niveau). Deze parallel tussen Abraham, die zijn ‘enige zoon’ offerde, van wie hij hield, en God, die zijn enige Zoon offerde, ‘die Hij liefheeft,’²⁶ wordt onderschreven door Johannes, die dezelfde taal (intertekstualiteit) gebruikt in zijn definitie van ‘liefde’: ‘Want God had de wereld zo lief dat Hij zijn enige Zoon heeft gegeven, opdat iedereen die in Hem gelooft niet verloren gaat, maar eeuwig leven heeft.’²⁷

Het lam van God

De titel ‘lam van God’ wordt door Johannes gebruikt om Jezus te identificeren: ‘De volgende dag zag hij Jezus naar zich toe komen, en hij zei: “Daar is het lam van God, dat de zonde van de wereld wegneemt.”’²⁸ Het is interessant en veelzeggend dat de verwijzing naar een ‘lam’ voor het eerst in de Schrift verschijnt in de context van het verhaal van het offeren van Isaak om te verwijzen naar ‘een brandoffer.’²⁹ Het is echter niet de eerste keer dat een lam als offer wordt gebruikt. Abel moet een lam als brandoffer hebben gebracht.³⁰ Maar het is de eerste keer dat het woord *śē*, ‘lam,’ expliciet wordt genoemd. Het is ook de enige passage in de Hebreeuwse Bijbel waarin het woord *śē*, ‘lam,’ definitief is. Alle andere Schriftgedeelten waarin dit woord voorkomt, gebruiken het in onbepaalde zin. Dit unieke geval getuigt van een speciale en unieke toepassing. Isaak (met Abraham) verwijst naar een uniek lam dat alle andere overstijgt.

Het feit dat het woord ‘lam’ door Johannes wordt gebruikt in zijn evangelie,³¹ en vooral in zijn Apocalyps (23 keer), in de bepaalde betekenis als ‘het lam,’ suggereert dat Johannes zinspeelt op ‘het lam’ van Isaaks vraag, ‘Waar is het lam?’³² Deze intertekstuele relatie stelt ons in staat te veronderstellen dat ‘het lam’ van Isaak verwijst naar de Zoon van God, zoals begrepen door Johannes. Deze interpretatie wordt in feite bevestigd in Abrahams antwoord op Isaaks vraag: ‘God zal zich zelf van een offerlam voorzien, mijn zoon.’³³

De opbouw van de openingszin van Abrahams verklaring in Genesis 22:8 is bijzonder veelzeggend. Ten eerste, hoewel het Hebreeuws gewoonlijk het werkwoord eerst zet, gevolgd door het onderwerp, staat hier het woord ‘God’ aan het begin van de zin vóór de werkwoordsvorm om het feit te benadrukken dat de oplossing alleen in Gods hand ligt. Het is God die zal zien. Ten tweede heeft deze openingszin van Genesis 22:8 dezelfde reflexieve constructie als de zin *lek leka*, ‘ga zelf,’ die Gods oproep inleidde.³⁴ In dat geval zou de zin in Genesis 22:8 als volgt vertaald kunnen worden: ‘God zal

²⁵ Patriarchen en Profeten, blz. 125-126, cursivering toegevoegd

²⁶ Johannes 5:20

²⁷ Johannes 3:16; vergelijk met 1 Johannes 4:9

²⁸ Johannes 1:29; vergelijk met Johannes 1:36

²⁹ Genesis 22:7

³⁰ Genesis 4:4; vergelijk met Numeri 18:17

³¹ Johannes 1:29, 36

³² Genesis 22:7

³³ Genesis 22:8

³⁴ Genesis 22:2; vergelijk met Genesis 12:1, letterlijke vertaling van de auteur

zichzelf zien als het lam' (bijvoeging), wat betekent dat God zichzelf zal voorzien als het lam. Als zodanig wordt het lam geïdentificeerd als God. Het lam waarnaar hier wordt verwezen is dus niet slechts het fysieke dier dat Isaak in gedachten had; het is God zelf.

De overwinning van God

Isaak verwachtte dat God een lam zou geven. Maar in plaats daarvan verscheen er een ram: 'Toen Abraham om zich heen keek, zag hij achter zich een ram, die met zijn hoorns verstrikt was geraakt in de struiken. Hij pakte het dier en offerde dat in de plaats van zijn zoon.'³⁵ De verschijning van de ram verwijst naar de ram van de Grote Verzoendag.³⁶ Er is inderdaad een unieke intertekstuele verbinding tussen deze passage over het offer van Isaak en de tekst van de Grote Verzoendag. Meer dan enige andere bijbelse passage, deelt de tekst van het binden van Isaak gemeenschappelijke taal met de tekst van de Grote Verzoendag. We vinden dezelfde associatie van de woorden '*olah*, 'brandoffer';³⁷ '*ra'ah*, 'verschijnen,' in dezelfde passieve vorm '*niphal*;³⁸ en '*yiqqakh* 'hij nam.'³⁹ Deze belangrijke intertekstuele verbinding tussen de twee passages geeft aan dat de schrijver van de wetgeving van de Grote Verzoendag, in Leviticus 16, de tekst van het offer van Isaak in gedachten had.

Aan de andere kant is het opmerkelijk dat de tekst van het binden van Isaak ook aanwezig is in de tekst van Daniël 8, dat een profetie is die juist betrekking heeft op de eschatologische grote verzoendag. De eerste regel die Daniël's visioen inleidt – 'Ik sloeg mijn ogen op en zag bij het kanaal een ram.'⁴⁰ – verwijst duidelijk naar de tekst van het offer van Isaak, gezien het feit dat Daniël's zin een citaat is van Genesis 22:13. Deze zin verwijst naar de tekst van het offer van Isaak. Deze zinspelende tekst van het offer van Isaak wordt verder versterkt door de belangrijke intertekstuele connecties tussen Leviticus 16 en Daniël 8.⁴¹ In het licht van Daniël 8 begrijpen we dus dat de ram in het verhaal van de *Akedah* typologisch verwijst naar de eschatologische grote verzoendag.

Dit kosmische perspectief wordt inderdaad bevestigd in de goddelijke zegen die de tekst van de *Akedah* afsluit.⁴² Gods beloofde zegen heeft niet alleen betrekking op de toekomstige nakomelingen van Abraham zelf, maar ook op de toekomst van de naties. De Heer belooft dat Abrahams 'nakomelingen de steden van hun vijanden in bezit zullen krijgen.' Deze belofte verwijst naar de overwinning van Christus op de slang en de overwinning van het leven op de dood, die in Genesis 3:15 wordt voorspeld. Het verhaal van de binding van Isaak leidt dus tot de ultieme verzoening voor Gods volk tijdens de eschatologische grote verzoendag.⁴³ Deze les lijkt te zijn behouden in de brief aan de Hebreëen, die de afsluitende zegen van de *Akedah*⁴⁴ toepast op het bijzondere moment van de Grote Verzoendag waarop de Hogepriester tot 'voorbij het voorhangsel' kon doordringen.⁴⁵

³⁵ Genesis 22:13

³⁶ Leviticus 16:3, 6

³⁷ Genesis 22:13; vergelijk met Leviticus 16:3, 5

³⁸ Genesis 22:14; vergelijk met Leviticus 16:2

³⁹ Genesis 22:13; vergelijk met Leviticus 16:5

⁴⁰ Daniël 8:3

⁴¹ Zie vooral het gemeenschappelijke gebruik van het werkwoord '*ra'ah*, 'zag,' een sleutelwoord in beide passages

⁴² Genesis 22:17

⁴³ vergelijk met Daniël 8:14

⁴⁴ Hebreëen 6:14

⁴⁵ Hebreëen 6:19; vergelijk met Leviticus 16:2, 15

Deel III: Toepassing

Lees onderstaand commentaar op de stiltes en vragen tussen Abraham en Isaak in Genesis 22:6-8. Welke geestelijke lessen ontvangen wij uit deze stiltes en vragen?

Genesis 22:6: ‘Zo gingen die twee samen verder.’ Deze zinsnede komt tweemaal voor⁴⁶ en klinkt tragisch, als nadruk op de stille tocht van vader en zoon.

Genesis 22:7-8: Isaak spreekt. In Genesis 22:7-8 wordt de stilte doorbroken door de stem van Isaak. Zijn gesprek in deze twee verzen is het eerste en enige in het hele verhaal:

“‘Vader,’ zei Isaak.”⁴⁷ Als Isaak voor het eerst spreekt, uit hij twee Hebreeuwse woorden ‘*abi*, ‘vader,’ wat ons herinnert aan zijn relatie met Abraham, die zich voorbereidt op het offeren van zijn zoon.

“‘Ja, mijn zoon, ik luister,’ antwoordde Abraham.”⁴⁸ De woorden ‘mijn zoon’ (*beni*) corresponderen met het woord ‘vader’ (*abi*). Ondanks het voorgenomen offer houdt deze vader van zijn zoon en de intensiteit van die liefde voor zijn enige zoon maakt het offer des te pijnlijker.⁴⁹

‘We hebben vuur en hout,’ zei Isaak, ‘maar waar is het lam voor het offer?’⁵⁰ Deze vraag is een andere manier van verwijzen naar de onuitsprekelijke realiteit, zonder die specifiek onder woorden te brengen: ‘Ben ik het lam?’

⁴⁶ Genesis 22:6, 8

⁴⁷ Genesis 22:7

⁴⁸ Genesis 22:7

⁴⁹ Vergelijk met Johannes 5:20

⁵⁰ Genesis 22:7

Les 3: Het huwelijk als metafoor

April 12-18

Kerntekst: *Openbaring 19:9*

Lezen: *Genesis 2:18-23; Ezechiël 16:3-32.*

Deel I: Overzicht

In de literaire structuur van het scheppingsverslag van Genesis is de instelling van het huwelijk, dat verschijnt in het zevende deel van Genesis 2:21-24, een parallel met de instelling van de sabbat, die verschijnt op de zevende dag in Genesis 2:1-3. Deze numerologische parallel benadrukt een belangrijke les: de relatie tussen God en de menselijke familie moet worden begrepen in het licht van het sacrament van het huwelijk.

Het huwelijksmotief zal worden herhaald in de eerste stappen van het volk Israël ten tijde van de Exodus. Het motief van jaloezie, vaak geassocieerd met het motief van echtelijk overspel, wordt bijvoorbeeld gevonden in het verbondsdocument van de Decaloog.⁵¹ Het verbond tussen God en zijn volk wordt dus in echtelijke termen opgevat. God 'heeft zijn volk lief'⁵² en Israël wordt geacht God op zijn beurt 'lief te hebben.'⁵³ Het Hebreeuwse woord *yada'*, 'kennen,' dat de seksuele, intieme en persoonlijke relatie tussen man en vrouw beschrijft,⁵⁴ wordt gebruikt om te verwijzen naar de relatie tussen God en zijn volk.⁵⁵

Om deze redenen is het noodzakelijk de bijbelse dimensies van de echtelijke relatie te bestuderen om de betekenis van de echtelijke metafoor beter te begrijpen.

Deel II: Commentaar

Laten we eerst eens kijken naar het bijbelse model van het huwelijk zoals dat geïllustreerd wordt door de vereniging van twee stellen in het boek Genesis: Adam en Eva en Isaak en Rebekka. Vervolgens zullen we de huwelijksymboliek in haar profetische toepassingen onderzoeken: namelijk hoe de stijlfiguren van de 'hoer' en de 'bruid' respectievelijk het falen en het succes van Gods relatie met de gevallen mensheid illustreren.

Adam en Eva

Volgens het bijbelse verslag vond de instelling van het huwelijk plaats in de Hof van Eden, op de eerste dag van de menselijke geschiedenis.⁵⁶ Het is dan ook te verwachten dat deze oude, geïnspireerde teksten van Genesis de fundamentele principes van het huwelijk bevatten en daarom nuttig zijn bij ons onderzoek.

'Als evenbeeld van God'.⁵⁷ Het is interessant dat de regelmatige meervoudsvorm wordt gebruikt om Gods initiatief te beschrijven om het menselijk paar te scheppen: de meervoudsvorm van het

⁵¹ Exodus 20:5; vergelijk met Numeri 25:1; Deuteronomium 4:23-24

⁵² Deuteronomium 7:8

⁵³ Deuteronomium 6:5

⁵⁴ Genesis 4:1; 19:8

⁵⁵ Psalm 16:11; Jeremia 2:2-3; Ezechiël 16:3-32

⁵⁶ Genesis 1:26-27; 2:18, 20-23

⁵⁷ Genesis 1:27

werkwoord *na'aseh*, 'laten we maken,'⁵⁸ verwijst naar de onderlinge relatie die binnen de Godheid bestaat. Het feit dat God het paar 'als zijn evenbeeld' schiep, impliceert dat Adam en Eva als paar het model van de goddelijke onderlinge relatie moeten weerspiegelen. Deze parallel moet echter niet letterlijk worden opgevat, bijvoorbeeld, dat er een seksuele relatie of hiërarchie is binnen de Godheid. Het idee is simpelweg dat, net zoals er liefde en eenheid is tussen de drie personen van de Godheid, er ook liefde en eenheid zou moeten zijn tussen de man en de vrouw.⁵⁹

'Een helper die bij hem past.'⁶⁰ Het woord 'ezer, 'helper,' wordt over het algemeen gebruikt om te verwijzen naar Gods daad van verlossing.⁶¹ Het woord *kenegdo*, 'vergelijkbaar met hem,' betekent letterlijk 'zoals' (*ke*) en 'voor elkaar' (*negdo*). Het paar wordt dus beschreven als 'zoals' elkaar en 'voor elkaar.'

De wederkerige dynamiek die bestaat tussen de man en de vrouw in de schepping en na de zondeval dient ook als een figuur om het verbond tussen God en zijn volk te symboliseren.⁶²

Isaak en Rebekka

Het verhaal van het huwelijk van Isaak en Rebekka is opgetekend in Genesis 24, het langste hoofdstuk van Genesis. Dit verhaal bevat een les over Gods aanwezigheid. De Heer (JHWH), die nooit spreekt in dit hoofdstuk, wordt echter 17 keer genoemd. Een ander sleutelwoord van het hoofdstuk is het werkwoord 'gaan' (*halak*), dat ook 17 keer voorkomt, waarvan er zeven verband houden met Rebekka. Het woord 'gaan' is het werkwoord dat Abrahams reis initieerde als reactie op Gods roeping.⁶³ Rebekka wordt dus begrepen als een tweede Abraham. Het algemene idee van dit hoofdstuk is dat het huwelijk de plaats is van Gods aanwezigheid, de plaats van Gods redding. Het huwelijk van Isaak en Rebekka toont daarom een aantal leerzame elementen die ons begrip van Gods verbond met zijn volk verhelderen.

God initieert het verbond. Net zoals Abraham symbolisch naar de plaats van de toekomstige bruid verhuisde door zijn dienaar Eliëzer te sturen, is God degene die de eerste stap zet richting zijn volk, zijn bruid. Toch dwingt God zijn verbond niet af. Op dezelfde manier houdt Eliëzer rekening met de vrijheid van de bruid, die kan besluiten Hem niet te volgen: 'Misschien weigert die vrouw met mij mee te komen naar dit land.'⁶⁴

De reactie van de bruid. Rebekka aarzelt niet om te volgen en antwoordt met één woord: '*elek*, 'Ik zal gaan,'⁶⁵ wat de laatste keer is dat het sleutelwoord *halak* ('gaan') voorkomt in verband met Rebekka. Dat Rebekka wordt geraadpleegd, is opvallend in haar culturele context waarin de vrouw geen inspraak had in haar huwelijk. In dit geval hangt alles af van haar 'ja' of 'nee,' aangezien zij het laatste woord heeft in deze kwestie. Bovendien is Rebekka's reactie hetzelfde als de reactie van de patriarch Abraham. De werkwoorden echoën het vertrekwoord van Abraham toen hij Mesopotamië verliet: *wayyelek*, 'vertrokken.'⁶⁶ In deze zin volgen Rebekka's stappen Abrahams stappen.

⁵⁸ Genesis 1:26

⁵⁹ Zie Genesis 2:24; Johannes 15:9, 12, 17; Efeziërs 4:1-6

⁶⁰ Genesis 2:18

⁶¹ Exodus 18:4; Psalm 33:20, etcetera

⁶² Vergelijk Hooglied 6:3; Genesis 3:16; Efeziërs 5:21-28

⁶³ Genesis 12:1, 4

⁶⁴ Genesis 24:5

⁶⁵ Genesis 24:58

⁶⁶ Genesis 12:4

Het deel van gebed. Eliëzer bad voor het succes van zijn reis⁶⁷ en ook dat Rebekka hem te drinken zou geven.⁶⁸ Toen gaf Rebekka hem, in overeenstemming met zijn gebed, ‘te drinken.’⁶⁹ Ook bad Isaak voor het succes van zijn ontmoeting met Rebekka.⁷⁰ Toen ontmoetten Rebekka's ogen Isaaks ogen.⁷¹

Het deel van de liefde. De bijbelse tekst meldt dat Isaak Rebekka pas liefhad na zijn huwelijk.⁷² Liefde impliceert trouw, de plicht om te genieten ‘van het leven met de vrouw die je bemint.’⁷³ Dit Hebreeuwse concept van liefde heeft de Hebreeuwse theologie van religie geïnspireerd. De ervaring van huwelijksliefde is gebruikt als model voor het verbond tussen God en zijn volk.⁷⁴ ‘Liefde’ is in het Oude Testament een integraal onderdeel van het concept ‘verbond.’⁷⁵ Wanneer God mensen oproept om van Hem te houden, verwijst Hij dus niet naar een kortstondige sentimentele ervaring; God liefhebben impliceert de toewijding om levenslang met Hem te leven.⁷⁶

De hoer en de bruid

De echtelijke ervaring inspireerde de profeten. Wanneer Gods volk ontrouw was aan God door andere goden achterna te gaan, werd het vergeleken met een hoer en het huwelijksverbond werd beschreven als verbroken. Aan de andere kant, als Gods volk trouw was aan God, werd het huwelijksverbond gevierd en werd Israël, of de kerk, vergeleken met een mooie bruid.

De hoer. In het boek Hosea verwijst de huwelijksymboliek naar zowel een geestelijk idee als een historische realiteit. De profeet Hosea wordt door God opgeroepen: ‘Trouw een overspelige vrouw en verwek kinderen bij haar, want het land maakt zich schuldig aan overspel door zich van de HEER af te keren.’⁷⁷ Deze woorden moeten zowel letterlijk als geestelijk worden opgevat. Deze vrouw ‘wordt bemind door een minnaar’ [iemand anders dan haar man] en pleegt overspel, net zoals de kinderen van Israël, die God liefhad, zich tot andere goden wendden;⁷⁸ in die zin is ze een echte professionele prostituee zoals zulke vrouwen in die tijd in het land Kanaän. Dus toen het volk Israël de profeet met een hoer zag trouwen, identificeerden ze zichzelf als de hoer met wie God trouwde.

De bruid van God. In het boek Ezechiël wordt de vrouw of bruid, als symbool van Gods volk, in progressie beschreven. Toen God haar vond, was ze slechts een vieze en lelijke pasgeboren baby van heidense oorsprong.⁷⁹ Daarna zorgde God voor haar. Hij reinigde haar en voedde haar, en ze groeide ‘buitengewoon mooi op,’⁸⁰ wat Gods luister voorstelt, die Hij haar schonk.⁸¹ Dezelfde Hebreeuwse kwalificatie *me’od me’od*, ‘buitengewoon,’ wordt in het boek Ezechiël gebruikt om de vrouw in haar ongerechtigheid te karakteriseren, die ‘buitengewoon groot’ was.⁸² Wat God ‘buitengewoon’ goed maakte, werd ‘buitengewoon’ slecht.

De hoer en de bruid. In navolging van de Hebreeuwse profeten gebruikt het boek Openbaring de echtelijke metafoer om het contrast tussen de twee versies van de vrouw aan te geven. De ‘bruid die

⁶⁷ Genesis 24:12

⁶⁸ Genesis 24:14

⁶⁹ Genesis 24:18

⁷⁰ Genesis 24:63

⁷¹ Genesis 24:64

⁷² Genesis 24:67

⁷³ Prediker 9:9

⁷⁴ Hosea 2:2; 3:1

⁷⁵ Deuteronomium 7:9

⁷⁶ Deuteronomium 6:5-9; Exodus 20:6

⁷⁷ Hosea 1:2

⁷⁸ Hosea 3:1

⁷⁹ Ezechiël 16:3

⁸⁰ Ezechiël 16:13

⁸¹ Ezechiël 16:14

⁸² Ezechiël 9:9

zich mooi heeft gemaakt voor haar man'⁸³ vertegenwoordigt Gods volk met wie God zal wonen in het 'Nieuwe Jeruzalem.'⁸⁴ Aan de andere kant staat 'de grote hoer, die door haar ontucht de wereld in het verderf heeft gestort'⁸⁵ symbool voor de overspelige kerk.

Deel III: Toepassing

De echtelijke metafoor kan op drie gebieden in het leven van een christen worden toegepast: in de persoonlijke relatie met God, in de relatie met de echtgenoot en in de kerk.

(1) **Met God.** Op welke manieren is de echtelijke metafoor van toepassing op jouw persoonlijke relatie met God? Hoe helpt de metafoor je om je religie vollediger in je leven te brengen? Hoe leert het je dat God niet alleen aanwezig moet zijn wanneer je bidt en wanneer je aanbidt in de kerk, maar overal en altijd? Op welke manieren leert de huwelijksfiguur je om met God te wandelen: 's nachts als je slaapt, overdag als je werkt, denkt, spreekt, zingt, eet, speelt en lacht, maar ook op momenten dat je lijdt, huilt en worstelt? Noem specifieke voorbeelden van wanneer je voelt en begrijpt dat God dicht bij je is, en wanneer je voelt dat Hij ver van je is of verdrietig om je is.

(2) **Met je partner.** Overweeg, in het licht van het bijbelse model van het huwelijk, je relatie met je partner als je getrouwd bent. Besteed vreugdevolle aandacht aan elkaar. 'Geniet van het leven met de vrouw die je bemint.'⁸⁶ 'Aanvaard elkaars gezag uit eerbied voor Christus.'⁸⁷ Ontdek Gods beeld in je partner en respecteer en verwonder je over zijn of haar verschil met jou.⁸⁸ Hoe past het principe van eenheid bij het principe van verschil?⁸⁹

(3) **In de kerk.** Bespreek de relatie tussen de kerk en Gods karakter. Hoe zijn Gods liefde en gerechtigheid van toepassing op het leven van de kerk? Zoek concrete voorbeelden waarin jij, of je kerk, zowel faalt als slaagt.

⁸³ Openbaring 21:2

⁸⁴ Openbaring 21:3

⁸⁵ Openbaring 19:2

⁸⁶ Prediker 9:9

⁸⁷ Efeziërs 5:21; vergelijk met Genesis 3:16

⁸⁸ Genesis 1:26

⁸⁹ Genesis 2:24

Les 4: De volken (1)

April 19-25

Kerntekst: Daniël 7:14

Lezen: Genesis 12:1-9.

Deel I: Overzicht

Toen God de aarde schiep, had Hij een plan van geluk en liefde voor de mensen die er zouden wonen. Maar in plaats van Gods plan voor hen uit te voeren, kwamen de mensen in de verleiding om hun eigen weg te kiezen. In de volgende twee lessen zullen we bestuderen hoe volken er niet in slaagden het juiste pad te vinden en hoe God mensen leidde in hun strijd om licht te vinden in de duisternis. Deze duisternis werd voortgebracht door hun verlangen naar zelfbestuur.

Het verlangen naar zelfbestuur kwam voor het eerst tot uiting in de hof van Eden, toen Adam en Eva, onder invloed van de slang, God ongehoorzaam waren en in de verleiding kwamen om 'als God te zijn.'⁹⁰ Als gevolg daarvan kregen Adam en Eva, als gevallen wezens, kennis van zonde en verloren zo het morele vermogen om het goede boven het kwade te verkiezen.⁹¹ Later in de vroege geschiedenis van de mensheid besloten de mannen van Babel een toren op te richten om bij de deur van God ('*Babel*') in de hemel te komen, zodat ze Gods plaats konden innemen.⁹² Maar de bouwers van Babel raakten in de war en als gevolg van hun aanmatiging verspreidde God hen over de aarde.

Zelfs het volk Israël probeerde zichzelf te besturen en in plaats van Gods heerschappij te omarmen, zochten ze een koning onder de mannen van hun stammen. God reageerde op al deze menselijke bewegingen met goddelijke initiatieven. Eerst riep God Abraham om tot zegen voor de naties te worden. Daarna werden Israël en later de kerk geroepen om voor de naties te getuigen van het koninkrijk van God. Tegen de verleiding in om op menselijke macht te vertrouwen om de koninkrijken op deze aarde te bouwen en zo in duisternis te vallen, brengt de Bijbel de hoop van het koninkrijk van God, het enige licht voor de naties.

Deel 2: Commentaar

Adam en Eva

In de Hof van Eden onthult het verhaal van de confrontatie tussen Eva en de slang de hoofdoorzaak van het menselijk falen, namelijk de ambitie om God te vervangen. De slang verschijnt als eerste in het verhaal. Als hij spreekt, klinkt hij als God, de Schepper zelf. De slang 'zei',⁹³ net zoals God tien keer 'zei' in het scheppingsverhaal. Dezelfde werkwoordsvorm *wayyo'mer*, 'Hij zei,' wordt in beide verhalen gebruikt. De constructie van de zin is verontrustend, want het onderwerp van het werkwoord 'hij zei' wordt niet aangegeven. In feite is dit het enige geval in deze hele passage waarin het onderwerp niet duidelijk wordt gegeven. En om de verwarring nog groter te maken, wordt het werkwoord zelfs voorafgegaan door de naam *Elohim*, 'God,' waardoor de indruk wordt gewekt dat God spreekt. De Hebreeuwse tekst heeft de volgende volgorde van woorden: 'God [zei hij] tegen de vrouw.' De slang lijkt dus God te hebben vervangen.

⁹⁰ Genesis 3:5

⁹¹ Genesis 3:22

⁹² Genesis 11:1-4

⁹³ Genesis 3:1, NBG51

Het is interessant dat hetzelfde fenomeen zich voordoet wanneer de vrouw ongehoorzaam is aan God. De zin die haar gedrag beschrijft, ‘de vrouw zag dat . . . goed was,’⁹⁴ doet denken aan Gods evaluatie van zijn schepping: ‘God zag dat . . . het goed was.’⁹⁵ Deze echo tussen Gods woorden en Eva's woorden suggereert dat ze de goddelijke Schepper al heeft vervangen door haar eigen mening. Sterker nog, ze gedraagt zich als God: ‘Ze plukte een paar vruchten en *at* ervan. Ze gaf ook wat aan haar man, die bij haar was, en ook hij *at* ervan.’⁹⁶ Deze drie werkwoorden (cursief gedrukt in het citaat) zijn tot nu toe alleen geassocieerd met de Schepper. God gaf om te eten.⁹⁷ God ‘nam de mens’⁹⁸ en God ‘nam’ één van zijn ribben.⁹⁹ Eva identificeert zichzelf dus als de Schepper en legt eenzijdig haar ‘heerschappij’ over Adam op.

Later zullen zowel Adam als Eva opnieuw proberen om Gods plaats in te nemen als ze zich realiseren dat ze naakt zijn. De Bijbeltekst meldt dat ze ‘lendenschorten’ maakten om zich te bedekken.¹⁰⁰ Het werkwoord ‘maken’ is tot nu toe alleen gebruikt in verband met God, de Schepper.¹⁰¹ Het is veelzeggend dat Adam en Eva hun probleem proberen op te lossen door zichzelf in de plaats van God, de goddelijke, te stellen, een zet die al door de vrouw was geïnitieerd. Het is verontrustend dat het menselijke paar zich nu heeft aangesloten bij de agenda van de slang, die de rol van God wil overnemen. Hun godslastering wordt ook gesuggereerd in de echo tussen het woord ‘*arom*, dat hun ‘naaktheid’ beschrijft, en het woord ‘*arom*, dat de ‘sluwheid’ van de slang beschrijft.¹⁰²

De bouwers van Babel

De taal die wordt gebruikt om het werk van de bouwers van Babel te beschrijven is een echo van het scheppingsverhaal, met de opzettelijke bedoeling het werk van de schepping om te keren en de God van de schepping te vervangen. Deze intentie wordt al aangegeven in de volkerenlijst waarin Nimrods stichting van het koninkrijk Babel wordt ingeleid met het technische woord *re'shit* ‘begin,’¹⁰³ dat het goddelijke scheppingsverhaal herhaalt.¹⁰⁴ Nimrod, wiens naam ‘wij zullen in opstand komen’ betekent, wordt voorgesteld als de schepper van Babel, net zoals God de Schepper van de hemelen en de aarde is.

In het verhaal van de toren van Babel zien we dezelfde toe-eigening. De uitdrukking *'al peney*, ‘op het gezicht van,’ die werd gebruikt om te verwijzen naar de toestand van de aarde vóór de Schepping,¹⁰⁵ verschijnt hier opnieuw.¹⁰⁶ Terwijl het scheppingsverhaal bewoog van één element (wateren) naar veelheid en verscheidenheid, keert Babel de toestand van veelheid om in één element. Het woord van God, *wayyomer 'Elohim*, ‘”od zei,’ is vervangen door het woord van de bouwers, *wayy'omeru*, ‘zij zeiden.’¹⁰⁷ De goddelijke vervulling van de schepping *wayehi*, ‘en er was,’¹⁰⁸ is vervangen door menselijke prestatie *wattehi*, ‘en het was.’¹⁰⁹ De goddelijke zelfbeschikking of raadpleging *na'aseh*,

⁹⁴ Genesis 3:6, NBG51

⁹⁵ Genesis 1:4, 10, 12, 18, 25, 31

⁹⁶ Genesis 3:6

⁹⁷ Genesis 1:29

⁹⁸ Genesis 2:15, NBG51

⁹⁹ Genesis 2:21

¹⁰⁰ Genesis 3:7

¹⁰¹ Genesis 1:31; 2:2, enzovoort

¹⁰² Genesis 3:1

¹⁰³ Genesis 10:10

¹⁰⁴ Genesis 1:1

¹⁰⁵ Genesis 1:2

¹⁰⁶ Genesis 11:4

¹⁰⁷ Genesis 11:3-4

¹⁰⁸ Genesis 1:3

¹⁰⁹ Genesis 11:3

‘laat ons maken,’ van de goddelijke Schepper¹¹⁰ is vervangen door menselijke zelfbeschikking *na'aseh*, ‘laat ons maken.’¹¹¹ De bouwers van Babel hebben dezelfde ambitie als Eva: ze willen zijn zoals God.

De roeping van Abram

Met deze woorden roept God Abram: ‘Ik zal je tot een groot volk maken, Ik zal je zegenen, je naam veel aanzien geven, een bron van zegen zul je zijn.’¹¹² God's roeping van Abram is een reactie op de ontwerpen van de bouwers van Babel en gaar er tegenin. Het is dus geen toeval dat Gods oproep aan Abram om te vertrekken plaatsvindt in het land Ur van de Chaldeeën. Het is inderdaad opvallend dat de oude Soemerische stad Ur in de regio Babylonië ligt die het nauwst verbonden is met het voorval van Babel.

Dat Abram de oproep hoorde om een plaats te verlaten die verzadigd was met de herinnering aan Babel is logisch en zou ons niet moeten verbazen, niet alleen vanwege historische en geografische overwegingen, maar ook vanwege de theologische implicaties. Van de roep van de profeten tot de apocalyptische smeebede heeft de goddelijke oproep om ‘Babylon te verlaten’ (de Griekse naam voor Babel) een lange theologische geschiedenis in de bijbelse traditie.¹¹³ De goddelijke oproep betekent niet alleen bevrijding uit de onderdrukkende omstandigheden van de ballingschap en nationaal herstel naar het beloofde land, maar impliceert ook een terugkeer naar het verbond.

De bouwers van Babel wilden voor zichzelf een grote naam maken en zichzelf tot een unieke universele natie maken.¹¹⁴ Maar het is God die een naam groot maakt en alleen God maakt één bepaalde natie groot en uniek in tegenstelling tot de andere naties. Interessant is dat het werkwoord ‘maken’ een sleutelwoord is in het scheppingsverhaal, waar het zeven keer voorkomt, met God als onderwerp.¹¹⁵ Hetzelfde werkwoord werd drie keer gebruikt om de activiteit van de bouwers van Babel te beschrijven,¹¹⁶ en één keer in het bijzonder met betrekking tot hun ‘naam.’¹¹⁷ Babel stond dus in plaats van de Schepper. De oproep aan Abram herstelt Gods voorrechten. Alleen God, als de Schepper, kan werkelijk ‘maken’; en alleen God kan ‘een naam maken.’ Bovendien wordt alleen de naam van God beschreven als ‘groot.’¹¹⁸

Abram gezegend

Het woord *barak*, ‘zegenen,’ is een sleutelwoord in Gods oproep aan Abram, waar het vijf keer voorkomt. Het gebruik van dit woord is vooral prominent in het boek Genesis, waar het 88 keer voorkomt (in vergelijking met 356 keer in de rest van de Hebreeuwse Bijbel). Het Hebreeuwse concept van ‘zegen’ wordt vaak geassocieerd met het vooruitzicht van vruchtbaarheid.¹¹⁹ De oproep aan Abram haalt dus de ideologie van Babel onderuit. Tegenover de bouwers van Babel, die weigerden mee te gaan in het goddelijke scheppingsplan om zich te vermenigvuldigen, herstelt de zegening van Abram de krachten van de schepping en de belofte van de toekomst.

Terwijl de bouwers van Babel hun zekerheid alleen op zichzelf baseerden, is de zegen van de naties uitsluitend afhankelijk van Gods zegen voor Abram. De essentiële reden voor deze zegen ligt in een

¹¹⁰ Genesis 1:26

¹¹¹ Genesis 11:4

¹¹² Genesis 12:2

¹¹³ Zie Jesaja 48:20; Openbaring 18:4

¹¹⁴ Genesis 11:4

¹¹⁵ Genesis 1:7, 16, 25-26; 2:2 [2x], 3

¹¹⁶ Genesis 11:4, 6 [2x]

¹¹⁷ Genesis 11:4

¹¹⁸ Jozua 7:9, NBG51

¹¹⁹ Genesis 1:21-23

toekomstige historische gebeurtenis: 'In jou zullen alle volken op aarde gezegend worden.'¹²⁰ Het voorzetsel 'in jou' betekent 'in jouw zaad' of 'door jouw zaad.' Dat wil zeggen, het is niet 'in Abram' dat de zegen wordt verkregen, maar 'in het zaad' van Abram, wat hetzelfde Messiaanse 'zaad' is als in Genesis 3:15, waarmee onze tekst veel gemeenschappelijke woorden, grammaticale vormen en associaties van woorden en thema's deelt. Dezelfde taal wordt door Paulus gebruikt om het universele effect van het verbond 'in Christus Jezus' te beschrijven.¹²¹

Deel III: Toepassing

God vervangen. Wetende dat de essentie van zondigen het vervangen van God is, stel jezelf dan de vraag: Hoe kan God, als we niet oppassen, vervangen worden op elk niveau van ons leven? Bespreek onderstaande aspecten in je groep.

In jouw woorden: als je liegt, verberg of verdraai je een feit. Je hebt de waarheid (wat God ziet) vervangen door jouw versie ervan. Als je opschept, overdrijf je meestal je waarde ten koste van je naaste of zelfs ten koste van God zelf, net zoals Nebukadnessar deed toen hij de stad Babylon bouwde.¹²²

In je werk: als je overwerkt, negeer je de wetten van de gezondheid of je gezin dat je aanwezigheid en aandacht nodig heeft. Als je lui bent, lever je slordig werk. Als je vals speelt, als je plagiaat pleegt, steel je het werk of de bevindingen van iemand anders en doe je alsof het van jou is.

In je godsdienst: als je iemand anders of iets anders dan God aanbidt, of het nu geld, werk, een auto, een huis of jezelf is, pleeg je afgoderij.

Reageren op Gods oproep. Als je weet dat God vervangen zonde is, wat kun je dan doen om God toe te staan jouw egoïsme van de troon van je hart te stoten en zichzelf op de troon te zetten? Zoek voorbeelden in de Bijbel die deze goddelijke tussenkomst aantonen.

Bespreek Gods antwoord op de menselijke zonde; denk na over de kwestie van vervanging - het feit dat God ervoor koos in jouw plaats te sterven zodat jij zou kunnen leven. Mediteer over specifieke gebeurtenissen in de geschiedenis van Israël waarin God voor mensen werkte (bijvoorbeeld de schepping, de exodus, de Babylonische ballingschap, of specifieke tijden waarin God voor zijn volk vocht [Exod. 14:14], enz.)

¹²⁰ Genesis 12:3

¹²¹ Galaten 6:15

¹²² Daniël 4:30

Les 5: De volken (2)

April 26-mei 2

Kerntekst: *Psalm 46:10*

Lezen: *Genesis 1:29; Daniël 2:44-45.*

Deel I: Overzicht

Op een dag zag een vader dat zijn kind zich verveelde en nam hem mee naar een film over de natuur. De film ging over het leven van dieren. Het was de bedoeling van de vader om zijn kind de schoonheid van de schepping te leren kennen, zodat hij Gods prachtige karakter beter zou kunnen begrijpen en Hem zo zou kunnen verheerlijken voor zijn prachtige plannen voor de mensheid. Helaas zat de film vol geweld. De dieren toonden een ondraaglijke wreedheid. De sterke gier verpletterde de zwakke mus. De goddelozen overwonnen de zachtmoedigen. En de dood zegevierde over het leven. Het kind werd bang en begon te huilen. Hij schreeuwde naar zijn vader om hem mee naar huis te nemen. De opvoedkundige methode van de vader was duidelijk niet zo succesvol.

Als we de loop van de menselijke geschiedenis overdenken, worden we met dezelfde realiteit geconfronteerd. De menselijke geschiedenis is vol oorlogen, misbruik en misleiding. De sterke naties verpletteren kleine naties en maar al te vaak wint wereldse macht het van wijsheid en rechtvaardigheid. Salomo zag in zijn boek Prediker hetzelfde: 'Ik zag de plaats waar gerechtigheid zou moeten zijn, en er heerst onrecht.'¹²³

Van het kind dat huilt om het geweld van dieren tot de wijze filosoof die nadenkt over de grillen van het menselijk leven, komen dezelfde verontrustende vragen op: Waarom gebeurt dit? Is dit wat God voor de wereld gepland heeft? Waar is God in deze kwade verwarring? Op deze vragen geeft de Bijbel twee antwoorden. Het eerste antwoord is te vinden in het verre verleden van de mensheid, in het verhaal van de zondeval toen Gods eerste gebod werd overtreden. Het tweede antwoord is te vinden in profetieën. In beide antwoorden wordt de oplossing voor de menselijke tragedie beschreven.

Deel 2: Commentaar

Het eerste gebod

De eerste keer dat de Bijbel verwijst naar een gebod staat in de context van het tweede scheppingsverhaal,¹²⁴ in verband met voedsel, Gods eerste geschenk aan de mens.¹²⁵ Het werkwoord *tsawah*, 'bevel,' is etymologisch verwant aan het woord *mitswah*, 'gebod.' Het 'gebod' is meer dan alleen een dwingend bevel dat door mensen gehoorzaamd moet worden, een handeling die God van zijn volk vraagt om te doen. Het feit dat God de scheppingswerken 'gebood',¹²⁶ suggereert dat wat wij een 'gebod' noemen in feite een geschenk van God aan de mens is.¹²⁷

¹²³ Prediker 3:16

¹²⁴ Genesis 2:16-17

¹²⁵ Genesis 1:29

¹²⁶ Spreuken 8:29; komt niet heel duidelijk uit in de Nederlandse vertaling

¹²⁷ Exodus 24:12, Nehemia 9:13

Dit geschenk is voor het geluk en het leven van de mens, en daarom 'zal hij erdoor leven.'¹²⁸ Daarom bidt de psalmist: 'Geef mij de genade van uw wet.'¹²⁹ Het is veelzeggend dat het eerste gebod ook begint met genade, het geschenk van alle bomen: 'Van alle bomen in de tuin mag je eten.'¹³⁰

Het eerste antwoord op Gods gebod is daarom Gods genade te ontvangen en van zijn geschenk te genieten. Het tweede antwoord is niet van de verboden boom te eten. Beide beloften van leven en dood zijn zeker. Beide werkwoorden staan in de absolute infinitief, wat het idee van zekerheid uitdrukt. De belofte van het geschenk van leven is net zo zeker als de waarschuwing van de dood die verbonden is aan ongehoorzaamheid. Vanaf het allereerste begin zijn de twee wegen duidelijk aangegeven. Of we nemen God aan en we genieten van het leven, of we wijzen Hem af en we sterven. Beide vooruitzichten zijn zeker: 'Besef goed, vandaag stel ik u voor de keuze tussen voorspoed en tegenspoed, tussen leven en dood.'¹³¹

De profetieën over de volken

Het boek Daniël is in twee talen geschreven. Wanneer de profeet zich bezighoudt met de niet-Joodse koninkrijken, schrijft hij in het Aramees, de lingua franca van die tijd. Wanneer de profeet zich bezighoudt met de geestelijke bestemming van zijn volk, schrijft hij in het Hebreeuws, de taal van Gods volk in die tijd. Daniëls profetieën in hoofdstuk 2 en 7 zijn geschreven in het Aramees en gaan dus over het lot van de niet-Joodse volken. Daarom zullen deze profetieën onze aandacht opeisen.

In Daniël 2 heeft de Babylonische koning Nebukadnessar een profetische droom van een standbeeld dat de opeenvolging van wereldrijken voorstelt in relatie tot de geschiedenis van Gods volk. De boodschap aan Nebukadnessar, de bouwer van Babylon, is dat zijn koninkrijk niet eeuwig zal standhouden, maar dat het zal worden gevolgd door andere koninkrijken, tot het einde der tijden, wanneer alle koninkrijken zullen worden vernietigd en vervangen door het koninkrijk van God, het enige koninkrijk dat 'nooit zal worden vernietigd' en 'eeuwig zal standhouden.'¹³² Nebukadnessar weigert deze goddelijke profetie te erkennen. Als reactie op de profetie besluit Nebukadnessar onmiddellijk een standbeeld van massief goud op te richten. Dit standbeeld verraad zijn intentie om Gods plan voor de naties tegen te gaan en te vervangen. In plaats van dat Gods koninkrijk alle voorgaande rijken op aarde vervangt, is het plan van Nebukadnessar om alle volken onder zijn heerschappij te verzamelen.¹³³

In Daniël 7 wordt Daniëls droom van de dieren in verband gebracht met Darius, de Medo-Perzische koning die de volgende vervulling in de profetie van het beeld representeert. Darius had zojuist God geëerd en Hem erkend als de heerser over de volken.¹³⁴ Hoewel de twee profetieën van Daniël 2 en 7 betrekking hebben op dezelfde opeenvolging van vier naties (Babylon, de Meden en Perzen, Griekenland en Rome), is de focus van het einde van de geschiedenis in elke profetie anders.

In het visioen van het standbeeld wordt het einde gemarkeerd door de vernietiging van de koninkrijken op aarde, gevolgd door de vestiging van het eeuwige koninkrijk van God, dat 'nooit zal worden vernietigd' en 'voor altijd zal blijven bestaan.'¹³⁵ In de droom van de dieren wordt het einde gebracht door de komst van de Mensenzoon, Jezus Christus zelf, met de wolken.¹³⁶

¹²⁸ Leviticus 18:5, NBG51

¹²⁹ Psalm 119:29, letterlijke vertaling van de auteur

¹³⁰ Genesis 2:16

¹³¹ Deuteronomium 30:15

¹³² Daniël 2:44

¹³³ Daniël 3:7

¹³⁴ Daniël 6:25-27

¹³⁵ Daniël 2:44

¹³⁶ Daniël 7:13-14; vergelijk met Marcus 13:26-27

De goddelijke oplossing

Het Genesisverhaal over de zondeval en de apocalyptische profetieën over de volkeren beschrijven niet alleen het struikelen en falen van de mens wanneer hij God probeert te vervangen; ze geven ons ook Gods enige oplossing voor het menselijke probleem, namelijk het koninkrijk van God.

Volgens de tekst van Genesis vond de val van Adam en Eva plaats in verband met het eerste gebod dat het leven in verband bracht met de kennis van goed en kwaad. Het is veelzeggend dat de boom van het leven en de boom van de kennis van goed en kwaad allebei in het midden van de tuin stonden, dicht bij elkaar, wat de relatie tussen hen suggereert. Zodra mensen fruit namen van de boom van de kennis van goed en kwaad, hadden ze geen toegang meer tot de boom van het leven.¹³⁷

We kunnen twee lessen trekken uit deze verbinding: ten eerste is leven geen natuurlijk onderdeel van de mensheid. Mensen zijn niet onsterfelijk. Zelfs in de Hof van Eden waren Adam en Eva voor hun leven afhankelijk van een externe bron. En ten tweede is leven niet alleen een biologische toestand; het heeft ook spirituele en morele dimensies.

Volgens de profetieën van Daniël was het falen van de naties om vrede en geluk te stichten, na de arrogante poging om de toren van Babel op te richten, te wijten aan hun verlangen om zich als één te verenigen tegen God, de Schepper, die vervolgens neerdaalde en hen verstrooide.¹³⁸ Zinspelend op het verhaal van de toren van Babel, verwijst de profetie van Daniël 2 naar soortgelijke vergeefse pogingen tot eenheid: het ijzer zal zich proberen te vermengen met de klei. Ons wordt verteld: ‘Maar ten tijde van die koninkrijken zal de God van de hemel een rijk laten opkomen dat nooit te gronde zal gaan en dat nooit op een ander volk zal overgaan.’¹³⁹

In Daniël 11:43 zal de koning van het noorden, gevolgd door ‘Egypte, Libiërs en Nubiërs,’ tegen de berg van de Heer in opstand komen met de bedoeling ‘velen te verdelgen en te vernietigen.’¹⁴⁰ Vervolgens vertelt de profetie ons dat, net als in Daniël 2, het einde ervan zonder enige hulp zal komen.¹⁴¹ In het boek Openbaring verwijst het visioen van de oorlog van Armageddon naar dezelfde beweging naar eenheid: de koningen van de aarde zullen zich verzamelen tegen het koninkrijk van God.¹⁴² De profetische beschrijving van de regelmatige opkomst en ondergang van de naties die eindigt met de ondergang van Gods koninkrijk dat ‘nooit te gronde zal gaan,’ is een bevestiging van de enige mogelijke oplossing voor het probleem van de naties. Alleen Gods koninkrijk, dat de terugkeer naar de toestand van de hof van Eden betekent, zal eeuwig leven brengen. Alleen dan zal het eerste gebod gehoorzaamd worden en zullen de volken genezen worden van hun wonden.¹⁴³

Deel III: Toepassing

Les over leiderschap. Toen Nebukadnessar hoorde dat zijn heerschappij beperkt zou blijven tot de kop van goud op het standbeeld, richtte hij een standbeeld op dat helemaal van goud was gemaakt. Welke lessen kunnen we leren van Nebukadnessars voorbeeld over de noodzaak van nederigheid in leiderschap? Hoe leert zijn verhaal ons dat wij niet de enigen zijn die het werk goed kunnen en willen

¹³⁷ Genesis 3:22-24

¹³⁸ Genesis 11:4-9

¹³⁹ Daniël 2:44

¹⁴⁰ Daniël 11:44

¹⁴¹ Daniël 11:45; vergelijk met 2:45

¹⁴² Openbaring 16:16

¹⁴³ Openbaring 22:2

doen? En wat leren de persoonlijke verhalen van zowel Nebukadnessar als Daniël ons over geloof (vertrouwen in God), zelfs als we niet langer de leiding hebben?

Les over politiek. Aan het einde der tijden zullen menselijke heersers zich verenigen om het koninkrijk van God te vervangen, net zoals de bouwers van de toren van Babel deden. Hoe moet je reageren op de verleiding complotten te smeden en steun te verwerven voor je standpunten? Lees Daniël 3:8 en Daniël 6:4-13. Wat kunnen we leren van de fout van de Chaldeeën die tegen Daniël samenspannen om zijn plaats in te nemen? Hoe kunnen we er succesvol aan weerstaan politieke manoeuvres en persoonlijke ambities en belangen te laten prevaleren boven waarheid en gerechtigheid?

Les over perspectief. Het probleem met de aardse koningen in de profetieën van Daniël is dat zij op het ‘nu’ gericht waren. De eeuwigheid, het toekomstige koninkrijk van God, maakte geen deel uit van hun werkelijkheid. Deze overweging geldt voor alle aspecten van het leven. Ellen White waarschuwt: ‘Geen enkel zakelijk plan of levensplan kan deugdelijk of volledig zijn als het alleen de korte jaren van dit huidige leven omvat.’ Vervolgens geeft ze mensen de raad ‘de eeuwigheid in hun afwegingen mee te nemen.’¹⁴⁴ Hoe kunnen we voorkomen dat we dezelfde fout maken als de aardse koningen in de profetieën?

¹⁴⁴ Education, blz. 145

Les 6: Het offerstelsel

Mei 3-9

Kerntekst: *Openbaring 5:9*

Lezen: *Genesis 4:1-8; Jesaja 53:1-12.*

Deel I: Overzicht

Het offerritueel was gebruikelijk onder de meeste volkeren van het Oude Nabije Oosten (ANO). In het Oude Oosten werd een offer beschouwd als een geschenk aan een god, waarbij de godheid voedsel kreeg in ruil voor hulp.

De Bijbel geeft echter een radicaal andere betekenis aan het offerritueel; in feite wordt het doel ervan omgekeerd. In het ANO betekende het offer een opwaartse beweging van de menselijke toestand naar de goddelijke sfeer. In de Bijbel betekende offeren een neerwaartse beweging van God naar de mensen. In het ANO schiep de god mensen om slaven te hebben die hem of haar dienden en van voedsel voorzagen. De God van de Bijbel daarentegen schept mensen en geeft hen voedsel.

In deze les zullen we de bijbelse betekenis van de offers bestuderen. De bijbelse betekenis van de offers hangt af van de literaire context waarin ze verschijnen. Historische en wetgevende teksten hebben de neiging om verslag te doen van de gebeurtenissen rond de offers als rituelen, en geven zo de religieuze en ethische betekenis van de offers zoals ze door de mensen beleefd worden. Aan de andere kant richten de profetische en poëtische teksten zich op hun spirituele en profetische betekenis. We hebben één typische tekst uit elke categorie gekozen: de historische offers van Kaïn en Abel, in Genesis 4, en het profetische offer van de lijdende dienaar, in Jesaja 53, om hun respectievelijke betekenis beter te begrijpen.

Deel II: Commentaar

De religieuze en ethische betekenis van de offers. De eerste expliciete offergebeurtenis benadrukt de diametrale tegenstelling tussen Kaïn en Abel. Terwijl Kaïn zijn offer alleen neemt van ‘de opbrengst van het land,’¹⁴⁵ brengt Abel daarentegen ‘ook’ of ‘naast’ het niet-dierlijke offer ‘van de eerstgeboren dieren van zijn kudde.’¹⁴⁶ Het offer van Abel is daarom in overeenstemming met bijbelse instructies, die voorschrijven dat ‘naast’ een plantaardig offer, een offerdier moet worden gebracht voor het brandoffer.¹⁴⁷ Gezien het feit dat Abel een ‘herder’ was, maar Kaïn een ‘landbouwer,’¹⁴⁸ werd Kaïn, de oudere broer, geconfronteerd met een probleem: hij had de hulp van zijn kleine broertje nodig. Kaïns trots kan een rol hebben gespeeld in zijn keuze van het offer en in zijn daaropvolgende acties.

Het bijbelse verhaal vertelt ons daarom: ‘De HEER schonk aandacht aan Abel en zijn offer, maar aan Kaïn en zijn offer niet.’¹⁴⁹ De bijbelse tekst legt niet uit waarom Abels offer werd geaccepteerd en Kaïns offer niet. Een aantal aanwijzingen in de tekst suggereren echter het volgende:

1. Gods eerste zorg is de persoon die het offer brengt, zoals de volgende letterlijke vertaling suggereert: ‘God keek met belangstelling naar Abel, daarom [waw] naar zijn offer; maar Hij keek niet met belangstelling naar Kaïn, daarom [waw] naar zijn offer.’ Deze vertaling geeft aan dat de reden

¹⁴⁵ Genesis 4:3

¹⁴⁶ Genesis 4:4

¹⁴⁷ Exodus 29:39-41

¹⁴⁸ Genesis 4:2

¹⁴⁹ Genesis 4:4-5

voor Gods afwijzing of aanvaarding van het offer in de eerste plaats ligt in de geestelijke toestand van de persoon en niet in zijn offer op zich.¹⁵⁰

2. Terwijl Kaïn ‘aan God’ offert, offert Abel alleen maar. De uitdrukking ‘aan God’ ontbreekt in combinatie met Abel. Terwijl Kaïn zijn offer beschouwt als zijn geschenk aan God, gaat Abels aandacht in wezen uit naar de betekenis van het offer zelf, namelijk Gods geschenk aan hem. Terwijl Kaïn zijn religie ziet als een opwaartse beweging *naar* God, begrijpt Abel het als een neerwaartse beweging *van* God.

3. Terwijl Abel volgens de Mozaïsche wetgeving¹⁵¹ koos uit de *bekorot*, de ‘eerstelingen,’ het kostbaarste van het seizoen, nam Kaïn elke vrucht van het land. Kaïns offer was de uitdrukking van menselijke inspanning voor God, terwijl Abels offer de uitdrukking was van de behoefte van de mensheid aan Gods verlossing.

4. Abels offer was gerelateerd aan de belofte van het messiaanse Lam uit Genesis 3:15, dat geofferd zou worden om de wereld te redden, terwijl Kaïns offer een leeg en onbetekenend ritueel was. Merk op dat hetzelfde contrast verschijnt tussen de menselijke kleding en Gods kleding.¹⁵² Terwijl Adam en Eva de plant gebruikten die voor hen beschikbaar was om zich te bedekken, gebruikte God kleding die een dierlijk offer impliceerde.¹⁵³

5. Uiteindelijk bereikt Kaïns gebrek aan de juiste religieuze verbinding zijn hoogtepunt in de daad van moord. Omdat Kaïn de verbinding met God de Vader verbreekt, verliest hij de verbinding met zijn broer.

Broedermoord illustreert hoe zonde werkt. Zonde jegens je broeder komt voort uit zonde jegens God. God ziet deze relatie tussen het religieuze en het ethische wanneer Hij Kaïn waarschuwt: ‘Handel je goed, dan kun je toch iedereen recht in de ogen kijken?’¹⁵⁴ De zin ‘goed handelen’ heeft allereerst betrekking op het juiste offer, dat Kaïn moet brengen; maar het verwijst ook naar Kaïns persoonlijke strijd tegen het kwaad en, meer in het bijzonder, naar zijn relatie met zijn broer. Het Hebreeuwse werkwoord *teytib*, ‘goed doen,’ heeft een sterke ethische connotatie. Hetzelfde werkwoord wordt door Jeremia gebruikt om de gewenste relatie van ‘elkaar rechtvaardig behandelen’ te beschrijven.¹⁵⁵

Het is interessant om op te merken dat Jeremia's toespraak tot Israël dezelfde kwestie van religieus leven met ethiek verbindt. Na een lange lijst van ethische misdaden (stelen, liegen, overspel, enzovoort), confronteert de profeet zijn volk: ‘En toch durven jullie, terwijl jullie al die gruweldaden plegen, voor Mij te verschijnen in deze tempel, het huis waaraan mijn naam verbonden is, met de gedachte: Ons kan niets gebeuren!’¹⁵⁶ Deze oproep heeft weerklank gevonden bij veel andere profeten die Gods afwijzing van deze offers hebben benadrukt. Vooral Micha hamert welsprekend op de waardeloosheid van een dergelijke religie: ‘Kan ik Hem gunstig stemmen met duizenden rammen, met olie, stromend in tienduizend beken? Moet ik mijn eerstgeborene geven voor wat ik heb misdaan, de vrucht van mijn schoot voor mijn zondig leven?’ Er is jou, mens, gezegd wat goed is, je weet wat de HEER van je wil: niets anders dan recht te doen, trouw te betrachten en nederig de weg te gaan van je God.’¹⁵⁷

Het profetische belang van de offers

¹⁵⁰ Micha 6:7-8; Jesaja 1:11

¹⁵¹ Exodus 23:19

¹⁵² Genesis 3:7

¹⁵³ Zie Genesis 3:21

¹⁵⁴ Genesis 4:7

¹⁵⁵ Jeremia 7:5

¹⁵⁶ Jeremia 7:10

¹⁵⁷ Micha 6:7-8

Een van de krachtigste Bijbelpassages over de profetische betekenis van de offers is Jesaja's lied van de lijdende dienaar. De lijdende dienaar wordt geïdentificeerd als een offer en voorspelt zo de offerdienst van Jezus Christus. In feite is het centrale idee van de passage het lijden en sterven van de dienaar voor verzoenende doeleinden. Dit idee komt in acht van de 12 verzen voor.¹⁵⁸

Het wordt ook geïntensiveerd in het centrale gedeelte van Jesaja 53:4-6 en beschreven met termen en motieven die rechtstreeks ontleend zijn aan de Levitische wereld. De dienaar wordt vergeleken met een lam dat klaar is om geslacht te worden.¹⁵⁹ De passieve vorm, een van de meest karakteristieke kenmerken van de Levitische stijl, is het meest prominent in Jesaja 53. Het wordt 16 keer gebruikt in de tekst; 12 daarvan zijn in de *Niphal*, de technische vorm van de priesterlijke 'gebiedende uitspraak,' die normaal gesproken wordt gebruikt in verband met de offers. Deze religieus-culturele intentie wordt verder bevestigd door de zeven verwijzingen naar 'zonde,' die alle drie de technische termen (*pesha*, *awon*, *khet*) omvatten: 'Om onze zonden werd hij doorboord' [*pesha*] . . . 'de wandaden van ons allen liet de HEER op hem neerkomen' [*awon*] . . . 'Mijn rechtvaardige dienaar verschaft velen recht, hij neemt hun wandaden op zich' [*awon*] . . . 'Hij droeg echter de schuld van velen [*khet*] en nam het voor zondaars op.'¹⁶⁰

Eén vers in het bijzonder onthult het Levitische proces van verzoening: 'Na het lijden dat hij moest doorstaan, zag hij het licht en werd met kennis verzadigd. Mijn rechtvaardige dienaar verschaft velen recht, hij neemt hun wandaden op zich.'¹⁶¹ Het woord 'kennis' (*beda'to*) verwijst naar vers 3, waar hetzelfde grondwoord 'weten' (*Yadu'a*) wordt gebruikt om de dienaar te karakteriseren als een man die verdriet 'kent.' Het vers legt uit dat het door deze kennis, of deze ervaring, van lijden is dat de dienaar zal 'rechtvaardigen.' De volgende zinsnede legt de werking uit die geïmpliceerd wordt in het werkwoord 'rechtvaardigen:' 'Hij neemt hun wandaden op zich.'¹⁶² Het is door hun wandaden (ongerechtigheden) te dragen dat de dienaar in staat zal zijn om velen rechtvaardig te maken. Het volgende vers gebruikt opnieuw het woord 'velen' en bevestigt deze interpretatie die 'velen' het onderwerp maakt van het werkwoord 'rechtvaardigen:' vandaar dat de dienaar 'de schuld van velen' droeg.¹⁶³

Deze taal en de associatie van ideeën zijn vrij bekend in de bijbelse context, wat suggereert dat de dienaar is als het offer, dat in het Levitische systeem de zonde droeg en daarom rechtvaardiging en vergeving van God toeliet: 'Wie een schaap als reinigingsoffer aanbiedt moet een vrouwelijk dier nemen zonder enig gebrek. Hij moet zijn hand op de kop van het dier leggen en het als reinigingsoffer slachten op de plaats waar de dieren voor het brandoffer geslacht worden. . . Zo voltrekt de priester voor de persoon in kwestie de verzoeningsrite voor wat hij misdaan heeft, en krijgt deze vergeving.'¹⁶⁴ Het sterke cultische accent in deze tekst ondersteunt het idee dat de lijdende dienaar de rol van een plaatsvervangend offer vervult, dat de plaats van de zondaar inneemt om vergeving te schenken.

Deel III: Toepassing

Gods offer voor jouw verlossing. Lees Filippenzen 2:7. Denk na over de uitdrukking 'deed afstand van zijn positie.'¹⁶⁵ Hoe is Gods bereidheid om 'niets' te worden van toepassing op jouw relatie met je

¹⁵⁸ Jesaja 53:4-8, 10-12

¹⁵⁹ Jesaja 53:7; vergelijk met Leviticus 4:32; 5:6; 14:13, 21; enzovoort

¹⁶⁰ Jesaja 53:6-7, 11-12

¹⁶¹ Jesaja 53:11

¹⁶² Idem

¹⁶³ Jesaja 53:12

¹⁶⁴ Leviticus 4:32-35

¹⁶⁵ In NBG 51 wordt het woord 'ontledigd' gebruikt

naasten of familieleden? Hoe bereid ben jij om niets te worden, om jezelf 'leeg te maken/afstand van je positie te doen' voor de vooruitgang van je collega of de groei van je kind?

Les 7: Basisregels in profetieën

Mei 10-16

Kerntekst: Jesaja 6:8

Lezen: *Jesaja 6:6-8; Openbaring 4:9-11.*

Deel I: Overzicht

God is het fundament van alle goede dingen, eenvoudigweg omdat Hij de Schepper is van alle goede dingen, bezielde en onbezielde. We horen deze belangrijke waarheid in de eerste woorden van de Bijbel: 'In het begin schiep God de hemel en de aarde.'¹⁶⁶ In de Hebreeuwse zin gaat het werkwoord 'scheppen' vooraf aan het onderwerp 'God,' een manier om te bevestigen dat, omdat God de Schepper is, Hij God is. In de les van deze week zullen we nadenken over de betekenis van deze fundamentele waarheid, die de basis vormt voor drie bijbelse openbaringen over God.

Onze aandacht zal eerst uitgaan naar Gods troon in de hemel. Omdat God de oorzaak van alles is en alles van Hem afhangt, is God de koning die over alles heerst. God wordt dus voorgesteld als de Koning der koningen, zittend op zijn troon in de hemel.¹⁶⁷ Onze aandacht zal zich dan verplaatsen naar Gods troon op aarde. Omdat God het universum regeert, heeft zijn troon ook jurisdictie over de aarde. In dit tweede gedeelte zullen we leren over Gods koningschap op aarde, in de hof van Eden, en later in Israël, in verband met de ark van het verbond, en in Sion, die beschreven worden als plaatsen van Gods troon.

In het gedeelte over de toepassing in het leven omarmen we onze hoop op Gods toekomstige troon in het 'nieuwe Jeruzalem' op de nieuwe aarde. Tot slot zullen we deze les in overweging nemen: Wat betekent het voor ons, in ons huidige bestaan, om vandaag Gods troon in ons hart te hebben?

Deel II: Commentaar

Gods Troon in de hemel. Het bestaan van Gods troon in de hemel dateert van vóór de schepping van de aarde. Volgens Jeremia bestaat deze plaats al vanaf het allereerste begin van de schepping van het universum.¹⁶⁸ Het is in deze bijzondere hemelse context dat de eerste opstand van Lucifer en daarmee de oorsprong van het kwaad plaatsvond. Dit getuigenis is belangrijk omdat het laat zien dat het probleem van het kwaad een kosmisch probleem is dat ook andere werelden aangaat, niet alleen de aarde. De enige oplossing voor het probleem van het kwaad is kosmisch en moet dus de afzetting van Lucifer inhouden.¹⁶⁹ Jesaja beschrijft Gods troon als de plaats waar hemelse wezens de Koning van het universum dienen, prijzen en aanbidden: 'In het sterfjaar van koning Uzzia zag ik de Heer, gezeten op een hoogverheven troon. De zoom van zijn mantel vulde de hele tempel.'¹⁷⁰ De situatie van de troon in de hemel is rijk aan ideeën over de goddelijke werkelijkheid en aan lessen die ons aangaan.

Het eerste idee dat wordt uitgedrukt door het beeld van de troon vertegenwoordigt, door symboliek, koninklijkheid. Als koning van de hele schepping regeert en bestuurt God het hele universum. Voor ons impliceert dit idee gehoorzaamheid aan zijn wetten en vertrouwen in zijn macht en leiderschap.

¹⁶⁶ Genesis 1:1

¹⁶⁷ Jesaja 6:1, 6-8; Openbaring 4:9-11

¹⁶⁸ Jeremia 17:12

¹⁶⁹ Openbaring 20:7-10

¹⁷⁰ Jesaja 6:1

Omdat het koningschap bovendien vaak wordt geassocieerd met de functie van rechter,¹⁷¹ zouden alle schepselen, inclusief mensen, God als hun rechter moeten zien, wat betekent dat God degene is die al onze daden, goed en slecht, ziet en kan beoordelen.¹⁷² En dat niet alleen, we zien ook dat God degene is die ons zal redden van het kwaad. In de Bijbel is de rechter ook de ‘redder.’¹⁷³ Door de troon van God in de hemel te plaatsen, laat de Bijbel zien dat oordeel en redding niet in onze handen zijn. Alleen God oordeelt en alleen Hij zal ons redden.

De bijbelse nadruk op de hemel als locatie voor de troon van God wil verschillende boodschappen overbrengen. Deze locatie impliceert dat God gescheiden is van zijn schepping; God is niet de boom of in de boom. God is geen afgeleide van menselijke wezens. God is de Schepper, oneindig ver van de aarde en daarom onbereikbaar en buiten ons begrip: ‘God is in de hemel en jij bent op aarde, dus moet je spaarzaam met je woorden zijn.’¹⁷⁴

Elke theologie, elke menselijke beschrijving van God is ontoereikend omdat God ons begrip te boven gaat.¹⁷⁵ Wanneer we tot God bidden, moeten onze woorden, en zelfs onze stilte, eerbied weerspiegelen. Het diepe mysterie van God wordt opgeroepen door de complexiteit van de troon, die eruitziet als een bovennatuurlijke wagen die wordt bezielde door machtige cherubijnen, andere levende wezens met vleugels en krachtige handen eronder.¹⁷⁶ De glorieuze en sublieme schoonheid van Gods troon wekt een indruk van onbereikbare transcendentie. Ezechiël beschrijft de troon als gemaakt van edelstenen, in het bijzonder ‘saffier,’ het materiaal dat in het Oude Nabije Oosten met goddelijkheid werd geassocieerd.¹⁷⁷ Daniël ziet de troon uit vlammen bestaan;¹⁷⁸ terwijl hij in Openbaring wordt omgeven door een smaragden regenboog en zeven fakkels of lampen van vuur voor een kristallen zee.¹⁷⁹ Er is maar één menselijke reactie op dit schouwspel van magnifieke en volmaakte schoonheid gepast: ontzag, vermengd met nederigheid en een acuut bewustzijn van onze ellende en zondige toestand los van God.

Aan de andere kant zijn dit mysterie en deze volmaakte schoonheid een oproep aan ons om in onze erediensten van hun bestaan te getuigen. We getuigen van hun bestaan wanneer we eerbiedig Gods openbaring onderzoeken door middel van zijn woorden en in zijn schepping. Gods schoonheid en mysterie zijn ook een oproep aan de mensheid om zich te bekeren en Hem toe te staan onze zondige karakters te herstellen. Bovendien zijn de schoonheid en het mysterie van Gods troon een oproep aan ons, hier en nu, om te getuigen van zowel de rechtvaardigheid als de werkelijkheid van Gods absolute waarheidsprincipes.

Gods troon op aarde. Toch beperkte God zich niet tot de hemel, ver weg van en onverschillig voor het lot van de mens. Verschillende voorstellingen van de hemelse troon waren ook op aarde aanwezig.

De Hof van Eden. De eerste aardse verschijning van de ‘hemelse’ troon van God op aarde is te vinden in de hof van Eden, die wordt beschreven in termen die doen denken aan de hemelse tempel van God. De cherubs die voor de tuin staan, met een vlamvend zwaard,¹⁸⁰ doen ons denken aan de cherubs die rond de hemelse troon van God staan en dienst doen als vlammen van vuur.¹⁸¹ De rivieren die stromen

¹⁷¹ Psalm 122:5

¹⁷² Prediker 12:14

¹⁷³ Rechters 3:9, 15; 6:36; 12:3

¹⁷⁴ Prediker 5:1

¹⁷⁵ Job 11:7-12; 36:26; Jesaja 55:8-9

¹⁷⁶ Ezechiël 1:8

¹⁷⁷ Ezechiël 1:26

¹⁷⁸ Daniël 7:9

¹⁷⁹ Openbaring 4:3-6

¹⁸⁰ Genesis 3:24

¹⁸¹ Psalm 104:4; vergelijk met Daniël 7:9; Openbaring 4:3-6

in de hof van Eden¹⁸² wijzen op het water des levens, dat zo helder is als kristal en ontspringt bij de troon van God.¹⁸³ De edelstenen verschijnen ook op beide plaatsen, in de hemel en op aarde.¹⁸⁴

De ark van het verbond. Een andere belangrijke locatie van de troon van God was de ark van het verbond, die ook een aanzienlijk aantal kenmerken deelt met Gods hemelse troon (zoals de aanwezigheid van cherubs) en wordt beschouwd als Gods troon of zijn voetenbank. Bewijs voor deze identificatie wordt geleverd in 1 Kronieken 28:2, waar de uitdrukking ‘de ark van het verbond met de HEER’ wordt verbonden met de ‘voetenbank van onze God.’ Het was de plaats, net als bij de andere tronen, waar het oordeel zou plaatsvinden. De voetenbank’ wordt later ook genoemd in 2 Kronieken 9:18, waar het zich onder de troon van Salomo bevindt, volgens het oude gebruik in het nabije Oosten waarbij de voetenbanken aan de voeten van de god in de tempel werden geplaatst,¹⁸⁵ wat impliceert dat God erboven stond.

De berg Sion. Toen Israël zich in hun land vestigde, plaatsten ze de ark van het verbond in de tempel van Jeruzalem op de berg Sion. De naam Sion werd toen gebruikt als synoniem voor de plaats van Gods troon, de zetel van het oordeel.¹⁸⁶ Alle voorgaande noties over de troon van God worden dan verplaatst naar Sion, waar God woont en de naties oordeelt.¹⁸⁷ Deze gedachtegang zal worden voortgezet in het Nieuwe Testament, waar Christus en zijn apostelen op tronen zullen zitten om de wereld te oordelen.¹⁸⁸ Sion zal het nieuwe Jeruzalem in de hemel aanduiden waar de bijbelse hoop op vrede, liefde en eeuwig leven uiteindelijk vervuld zal worden.¹⁸⁹

Wij zijn de tempel van God. Uiteindelijk woont God te midden van zijn volk. Het Hebreeuwse werkwoord *shakan*, ‘wonen,’ wordt gebruikt om Gods woning onder zijn volk in het heiligdom te beschrijven.¹⁹⁰ Dit idee van Gods woning was zo krachtig dat het het woord *mishkan*, ‘tabernakel,’ voortbracht, de plaats waar God zou wonen. Het werkwoord verwijst ook naar de wolk die op de tabernakel woonde, ‘rustte’ (*shakan*).¹⁹¹ In het Nieuwe Testament wordt dit begrip uitgebreid naar de christelijke persoon, inclusief het lichaam: ‘Of weet u niet dat uw lichaam een tempel is van de heilige Geest, die in u woont en die u ontvangen hebt van God? Weet u niet dat u niet van uzelf bent?’¹⁹² ‘U bent gekocht en betaald,’ concludeert Paulus, ‘dus bewijs God eer met uw lichaam.’¹⁹³

Deel III: Toepassing

Troonpedagogie. In onze tijd klinken de begrippen koningschap en ‘troon’ niet bijzonder relevant. Zo zijn we het gevoel van transcendentie, respect en heiligheid kwijtgeraakt. Bespreek deze begrippen met jongeren en ouderen. Overweeg de volgende strategieën als mogelijke manieren om dit begrip over te brengen:

1. Organiseer een uitstapje in de natuur tussen de grootsheid en pracht van Gods handwerk als een manier om een gevoel van transcendentie en ontzag voor zijn troon bij te brengen.

¹⁸² Genesis 2:10-14

¹⁸³ Openbaring 22:2

¹⁸⁴ Genesis 2:12; vergelijk met Ezechiël 1:26

¹⁸⁵ Zie Psalm 99:5; 132:7; Klaagliederen 2:1

¹⁸⁶ Psalm 9:5; Jesaja 16:5

¹⁸⁷ Psalm 9:10-16

¹⁸⁸ Matteüs 19:28

¹⁸⁹ Openbaring 21:1-4

¹⁹⁰ Exodus 25:8-9

¹⁹¹ Exodus 40:35

¹⁹² 1 Korintiërs 6:19

¹⁹³ 1 Korintiërs 6:20

2. Bezoek een astronomisch museum om ons oneindige universum te waarderen.

3. Nodig een wetenschapper uit om de complexiteit en mysteries van het menselijk lichaam uit te leggen.

De troon in aanbidding. Neem in het licht van je studie over de troon van God je erediensten nog eens onder de loep, de manier waarop je je gedraagt in de kerk, de manier waarop je bidt, zingt en preekt. Zou het gepast zijn om op te scheppen over het succes van je kerkmissie of het aantal Bijbelstudies? Waarom, of waarom niet?

De troon in de ethiek. Herken en waardeer Gods koninklijke aanwezigheid in je naaste, je familielid, je broer of zus, je ouders en je echtgenoot of echtgenote. Hoe beïnvloedt de realiteit van Gods troon en transcendentie de aard van je relatie met hen?

De troon in je persoonlijke leven. Stel jezelf de volgende vraag: ‘Wat betekent het idee dat jij de troon van God bent in je dagelijks bestaan?’ Dat wil zeggen, hoe beïnvloedt het idee dat jij Gods troon bent de manier waarop je met je lichaam omgaat, je tijd indeelt, je huishouden ordent en je gedraagt op je werk?

Les 8: In de Psalmen: deel 1

May 17-23

Kerntekst: *Openbaring 14:1*

Lezen: *Psalm 15; Psalm 24; Psalm 51; Psalm 122.*

Deel I: Overzicht

In het midden van de Bijbel bevatten de Psalmen getuigenissen over het bidden en aanbidden van het oude Israël. Niet alleen de professionele priesters bidden. De mensen van het land, dichters en koningen zingen lofliederen tot de Schepper en Verlosser. Maar ze huilen ook en roepen tot de Heer, verlangend naar zijn oordeel en verlossing. In deze Psalmen, die het lijden van het oude volk Israël weerspiegelen, vinden we ook profetische flitsen over het einde der tijden, wanneer de grote Rechter eindelijk zal komen als antwoord op het verlangen van de naties. De eschatologische strekking van deze Psalmen is door vele Bijbelgeleerden opgemerkt.

In de volgende twee lessen zullen we deze heilige gedichten en liederen doorzoeken om boodschappen te vinden die tot ons spreken, die in de tijd van het einde leven. We zullen nadenken over ons lijden, onze frustraties en onze pijnlijke ervaringen als reactie op Gods stilte. We zullen verlangen naar vrede in de momenten van problemen en oorlogen. We zullen huilen met de mensen uit de Psalmen. Maar we zullen ook getroost en gesterkt worden in onze hoop als we leren over de realiteit en de zekerheid van Gods belofte. Onze laatste reactie zal dan zijn dat we de Heer aanbidden. Dan zullen we de diepte en de betekenis van het verlangen van Israël beter begrijpen. Maar belangrijker nog, we zullen ontdekken hoe relevant de liederen van deze dichters en priesters van de Psalmen zijn voor ons, die leven in de tijd van het einde.

Deel II: Commentaar

Voor deze reis in de 'ziel' van de profetische boodschap hebben we vier psalmen gekozen: Psalm 122, vanwege de intense en aangrijpende oproep: 'Vraag om vrede voor Jeruzalem';¹⁹⁴ Psalmen 15 en 24, omdat beide psalmen zich afvragen hoe het zit met de afwezigheid van de Heer en dezelfde raadselachtige vragen stellen: 'HEER, wie mag gast zijn in uw tent, wie mag wonen op uw heilige berg?'; 'Wie mag de berg van de HEER bestijgen, wie mag staan op zijn heilige plaats?';¹⁹⁵ en Psalm 51 vanwege zijn bevende smeekbede voor de aanwezigheid van de Heer in zijn tempel: 'Schep, o God, een zuiver hart in mij, vernieuw mijn geest, maak mij standvastig.'¹⁹⁶

Psalm 122: De vrede van Jeruzalem. Hoewel Psalm 122 aan David wordt toegeschreven,¹⁹⁷ hebben veel Bijbelgeleerden deze verbinding in twijfel getrokken op basis van de verwijzing naar het 'huis van de Heer.'¹⁹⁸ Er wordt beweerd dat David het niet kon hebben over 'het huis van de Heer,' dat wil zeggen, de tempel van Jeruzalem, simpelweg omdat de tempel in zijn tijd nog niet gebouwd was. Toch wordt de tabernakel in Davids tijd vaak het 'huis van de Heer' genoemd.¹⁹⁹ Wat dus gemist wordt in dit argument is het feit dat de berg Moria, die de plaats van de tempel van Jeruzalem zal worden, ook

¹⁹⁴ Psalm 122:6

¹⁹⁵ Psalm 15:1; 24:3

¹⁹⁶ Psalm 51:12

¹⁹⁷ Psalm 122:1

¹⁹⁸ Psalm 122:9

¹⁹⁹ 1 Samuel 1:7, 24; Rechters 19:18

al heel vroeg in de bijbelse geschiedenis wordt aangeduid als ‘de berg van de Heer.’²⁰⁰ De begrippen ‘huis van de Heer’ en ‘Jeruzalem’ moeten daarom in een geestelijke betekenis worden opgevat die de eigenlijke tijd van David overstijgt. Als David bidt over de vrede van Jeruzalem, worden we geïnspireerd om typologisch te dromen over het geestelijke Jeruzalem van waaruit vrede en oordeel zullen uitstralen naar de uiteinden van de wereld, als een zegen voor de naties.²⁰¹

Dat David, de strijder, denkt aan de vrede van Jeruzalem impliceert het idee dat de wereld oorlog zal voeren tegen Jeruzalem. De profeet heeft de gebeurtenis van ‘Armageddon,’ zoals voorspeld in Openbaring 16:16 en in Daniël 11:45 op het oog. De naam Armageddon, die ‘berg van samenkomst’ betekent, verwijst naar de berg van de Heer waar Gods volk samenkomt om te aanbidden. Dit ‘samenkomen’ verwijst ook naar het samenkomen van de volkeren die Gods volk zullen komen aanvallen. De uitdrukking ‘berg van de Heer’ staat typologisch voor het geestelijke Sion of Jeruzalem. David ziet profetisch dat de vrede in de wereld afhangt van de vrede in Jeruzalem. Daarom spoort hij ons aan te bidden voor de vrede van Jeruzalem, waarvan de vrede, zegening en verlossing van de wereld afhangt.

Psalm 15 en Psalm 24: De berg van de Heer. In Psalm 15 en 24 stelt David een vraag die betrekking heeft op dezelfde gebeurtenis, namelijk de bezetting van de ‘heilige berg,’ die verwijst naar het nieuwe Jeruzalem in de hemel. Toch is het antwoord op die vraag in elke Psalm anders. In Psalm 15 ligt de focus op het menselijke niveau en de zorg voor Gods volk. De beschrijving van de rechtvaardigen contrasteert hier met de beschrijving van de goddelozen in Psalm 14, die Gods volk vervolgen,²⁰² die worden geïdentificeerd als ‘de rechtvaardigen.’ Gods volk zoekt ‘toevlucht bij de Heer’ en verlangt naar zijn redding, die ‘uit Sion’ zal komen.²⁰³

Psalm 15 gaat op dezelfde voet verder en de vraag rijst: ‘Wie mag wonen op uw heilige berg?’²⁰⁴ Om deze vraag te beantwoorden verwijst de psalmist naar Gods volk dat, in tegenstelling tot de goddelozen in de vorige Psalm, leeft volgens gedragsprincipes die allemaal gelijk zijn aan de Tien Geboden: sommige zijn positief en sommige zijn negatief.²⁰⁵ Het eerste principe omvat alle andere: ‘Wie de volmaakte weg gaat.’²⁰⁶ Het Hebreeuwse woord *tamim*, ‘oprecht,’ betekent volledigheid, heeft de connotatie van naïviteit en suggereert een waarachtige religie waarin geen valsheid of dubbelzinnigheid voorkomt. De godsdienst van Gods volk is gebaseerd op ‘ontzag voor de HEER,’ in het midden van de Psalm.²⁰⁷ Merk ook op dat deze principes in wezen van een ethische orde zijn, die te maken hebben met onze omgang met anderen. Ze hebben betrekking op negatief gedrag: liegen, lasteren en bedriegen.²⁰⁸

Psalm 24 is een aanvulling op Psalm 15. Terwijl Psalm 15 een existentieel perspectief heeft, heeft Psalm 24 een kosmisch perspectief, dat in drie secties wordt verwoord. De psalm begint met een bevestiging van de God van de schepping, die heerst over het universum.²⁰⁹ De psalm gaat dan over naar de oproep tot aanbidding, door middel van de vraag: ‘Wie mag de berg van de HEER bestijgen?’²¹⁰ In de Psalmen is aanbidding over het algemeen een menselijke reactie op

²⁰⁰ Genesis 22:14

²⁰¹ Genesis 22:17-18; vergelijk met 12:3

²⁰² Psalm 14:4

²⁰³ Psalm 14:5-7

²⁰⁴ Psalm 15:1

²⁰⁵ Psalm 15:2-5

²⁰⁶ Psalm 15:2

²⁰⁷ Zie Psalm 15:4

²⁰⁸ Psalm 15:2-3, 5

²⁰⁹ Psalm 24:1-2

²¹⁰ Psalm 24:3

Gods schepping.²¹¹ Het tweede gedeelte²¹² beantwoordt de vraag in Psalm 24:3 door te benadrukken dat alleen degene die "reine handen heeft en een zuiver hart" en die geen afgoderij heeft bedreven in aanmerking komt de berg van de Heer op te gaan, dat wil zeggen om te aanbidden.²¹³ De psalm verwijst hier niet naar een ideaal van absolute perfectie. Later worden deze aanbidders beschreven als degenen die de HEER 'zoeken.'²¹⁴

Het derde gedeelte²¹⁵ gaat over de komst van de koning vol majesteit. God wordt hier afgebeeld als een zegevierende strijder, 'heldhaftig in de strijd,'²¹⁶ die de krachten van het kwaad en de chaos heeft verslagen en zo de orde van de schepping heeft hersteld. Met andere woorden, het religieuze ideaal van Gods volk, dat wacht op verlossing uit Sion, is zowel verticaal als horizontaal. Dit ideaal bestaat uit persoonlijk geloof in de onzichtbare God en hoop in het komende koninkrijk; het is dus zowel onderscheidend (wijsheid gevend) als apocalyptisch.

Psalm 51: Een zuiver hart. Volgens het opschrift van Psalm 51²¹⁷ moet dit gebed door David geschreven zijn toen hij door de profeet Natan werd aangesproken op zijn zonde. Maar dit gebed kan ook begrepen en geïnterpreteerd worden als een typische smeekbede van elke persoon die zich bewust is van zijn of haar ongerechtigheid en verlangt naar een ontmoeting met onze naderende God.

Het gebed begint met Davids roep tot God om vergeving, met een beroep op zijn barmhartigheid vanwege zijn 'wandaden.'²¹⁸ Dan valt de Psalm uiteen in twee delen. Het eerste deel van de Psalm²¹⁹ is een smeekbede aan God om zijn 'wandaden,' die hem van God scheiden, uit te wissen. God wordt hier beschreven als barmhartig,²²⁰ als de God van de 'waarheid'²²¹ en als een God die 'zijn aangezicht verbergt.'²²² De zonde is zo groot en diepgaand dat alle woorden voor zonde worden gebruikt om deze aan te duiden: *khet*, 'zonde,' *pasha*, 'overtreding,' en *awon*, 'ongerechtigheid.' Om de omvang van zijn zonde weer te geven, gebruikt de dichter een hyperbolisch beeld: zijn zonde vindt zijn oorsprong in de tijd van zijn conceptie in de schoot van zijn moeder.²²³ Daarom is de enige manier voor hem om God te benaderen en zijn relatie met Hem te herstellen het laten verdwijnen van zijn zonde, alsof er niets gebeurd is. In dit eerste gedeelte wordt het gebed doorspekt met trefwoorden die dit idee van uitwissen uitdrukken: 'uitwissen/ teniet doen,'²²⁴ 'wassen,'²²⁵ 'reinigen,'²²⁶ en 'zuiveren.'²²⁷

Het tweede deel van de Psalm²²⁸ concentreert zich op het idee van vernieuwing. De sleutelwoorden zijn 'scheppen,' 'vernieuwen,' 'bevrijden' 'bouwen.' God wordt beschreven als de Schepper en

²¹¹ Psalm 95:6; 100:1-3

²¹² Psalm 24:3-6

²¹³ Psalm 24:4

²¹⁴ Psalm 24:6

²¹⁵ Psalm 24:7-10

²¹⁶ Psalm 24:8

²¹⁷ Psalm 51:1

²¹⁸ Psalm 51:3

²¹⁹ Psalm 51:1-11

²²⁰ Psalm 51:3

²²¹ Psalm 51:6

²²² Psalm 51:11, NBG51

²²³ Psalm 51:7

²²⁴ Psalm 51:3, 11

²²⁵ Psalm 51:4, 9

²²⁶ Psalm 51:4

²²⁷ Psalm 51:9

²²⁸ Psalm 51:12-21

Redder.²²⁹ De psalm eindigt met het visioen van ‘de muren van Jeruzalem’ en van het offer dat door God wordt aanvaard.²³⁰

Deel III: Toepassing

1. Denk in het licht van de les van deze week eens na over de volgende vragen: Wat betekent de oproep van de psalmist om ‘te bidden voor de vrede van Jeruzalem’ voor ons vandaag? Wat moeten we doen om het te bereiken?
2. Mediteer over Jezus' aanbeveling om tot onze Vader hierboven te bidden: ‘Laat uw koninkrijk komen, laat uw wil gedaan worden op aarde zoals in de hemel.’²³¹ Realiseer je dat dit gebed niet simpelweg gaat over een spirituele oplossing voor onze verontrustende wereld. Dit gebed gaat over Jezus' komst om de wereld te veranderen. Bespreek.
3. Waarom zouden onze hoop op de komst van de Heer, de bezorgdheid over de tekenen van de tijd, de sensationele gebeurtenissen die zich in de wereld ontfouwen en ons verlangen om ons voor te bereiden op Gods koninkrijk een aanvulling moeten zijn op ons persoonlijke werk in karaktergroei en ontwikkeling, als christenen? Waarom zouden de gevoelens en gedachten van ons hart ook overeen moeten komen met onze idealen over het koninkrijk? Bespreek waarom onze religieuze inspanningen voor heiliging en ons ideaal van heiligheid ons gevoeliger zouden moeten maken voor onze naasten en ethischer in onze omgang met hen.
4. **Activiteit:** Nu we leven in tijden van oorlogen over de hele wereld, moeten we leren bidden voor de ‘vrede van Jeruzalem.’ Dit begrip betekent dat de vrede van de wereld een deel van onze zorg moet zijn. Organiseer een gebedsweek om te bidden voor vrede op aarde. Leer empathie te ontwikkelen voor mensen die lijden onder oorlogsomstandigheden.

²²⁹ Psalm 51:12, 14, 17, 16

²³⁰ Psalm 51:20-21

²³¹ Matteüs 6:10

Les 9: In de Psalmen: deel 2

Mei 24-30

Kerntekst: *Psalm 67:3-4*

Lezen: *Psalm 46; Psalm 47; Psalm 67; Psalm 75.*

Deel I: Overzicht

Vorige week gingen de geselecteerde psalmen over Gods volk ten tijde van het einde, terwijl zij zich voorbereiden op de komst van de Heer. De les ging over de uitdagingen en de strijd van Gods volk. De uitdagingen hadden betrekking op hun persoonlijke leven. De psalmen verwezen naar de noodzaak van diep en radicaal berouw - een volledige verandering van hart. De geselecteerde psalmen waarschuwden Gods volk, als geloofsgemeenschap, ook voor de vijand van buitenaf, die op momenten van harde vervolging ondraaglijke problemen over hen bracht. Deze week vestigen de vier geselecteerde psalmen onze aandacht op God zelf. De eerste psalm zal God aan ons voorstellen als 'een schuilplaats' waar we troost en geruststelling vinden en waar God dichtbij komt als degene die 'een betrouwbare hulp [is] in de nood.'²³²

De tweede psalm zal onze harten beroeren en ons blij maken omdat God 'onze koning . . . koning [is] van heel de aarde.'²³³ De derde psalm zal deze emoties versterken, die zullen veranderen in dank omdat God eindelijk heeft gereageerd op onze roep. God is niet langer alleen maar de God tot wie we onze smeekbeden herhalen en om zijn bevrijding vragen. God is niet langer alleen maar de God tot wie we ons beklagen en onze frustratie uiten omdat 'op de plaats waar gerechtigheid zou moeten zijn' onrecht heerst.'²³⁴ Uiteindelijk is God de Rechter die gerechtigheid in de wereld zal brengen en de juiste orde zal herstellen.'²³⁵ De vierde en laatste psalm is de vervulling van de priesterzegen. God, vol van barmhartige zegeningen, is er onder zijn volk.'²³⁶

Deel II: Commentaar

Psalm 46: God is onze schuilplaats. Deze psalm wordt toegeschreven aan de 'Korachieten,' die Leviëten waren²³⁷ en verantwoordelijk voor de muziek in de tempel. Deze informatie kan de verwijzing naar de tempel als 'de heilige woning van de Allerhoogste' verklaren.²³⁸ Volgens de psalm zijn de gevaren die we hier tegenkomen van dubbele aard. Ze zijn niet alleen van een natuurlijke orde, zoals in een soort kosmische aardbeving waarbij aardse en waterige elementen betrokken zijn. Bergen worden ook door elkaar geschud,²³⁹ en bergen worden in het midden van de zee weggevoerd.²⁴⁰ De catastrofale gevaren zijn ook het gevolg van de gewelddadige aanval van menselijke vijanden, zoals we zien in de zin: 'volken roeren zich.' Hun woede katalyseert een parallelle beweging die culmineert in de ineenstorting van alle aardse koninkrijken.²⁴¹

²³² Psalm 46:2

²³³ Psalm 47:7-8

²³⁴ Prediker 3:16

²³⁵ Psalm 75:8, 11

²³⁶ Psalm 67:8

²³⁷ 1 Kronieken 6:16, 22

²³⁸ Zie Psalm 46:5

²³⁹ Psalm 46:4

²⁴⁰ Psalm 46:3

²⁴¹ Psalm 46:7

Gods volk, de directe slachtoffers van deze dubbele ramp, worden geïdentificeerd als de sprekers van de psalm, die hun reactie op de apocalyptische catastrofe bevat: ‘Daarom vrezten wij niet.’²⁴² Op de dubbele aanval van de natuur en de naties reageert Gods volk met een dubbele verdediging van zowel de natuur als God. Aan de ene kant brengt de rivier uit de stad van God vreugde.²⁴³ Deze stromende rivier herinnert aan de genezende wateren die uit het nieuwe Jeruzalem stromen en aan de rivieren die uit de hof van Eden stroomden.²⁴⁴ Hetzelfde beeld komt terug in het boek Openbaring om het nieuwe Jeruzalem te beschrijven.²⁴⁵ Aan de andere kant is God zelf erbij betrokken: God die in het midden van de heilige stad staat²⁴⁶ wordt ‘onze schuilplaats’ genoemd, wat wordt gekwalificeerd als ‘betrouwbare hulp’ in de situatie van moeilijkheden.²⁴⁷ Let op de kosmische harmonie tussen de God van de schepping en de natuur: God beheerst de elementen, net zoals Jezus deed op de zee.²⁴⁸ De kosmische confrontatie verwijst naar de laatste gebeurtenissen van het grote conflict, die het kamp van God, vertegenwoordigd door de heilige berg (het hemelse Sion), tegenover de naties zal stellen. De psalm resoneert met de visie van de apocalyptische profetie van de laatste strijd van de menselijke geschiedenis, zoals deze wordt beschreven in Daniël 11:45 en Openbaring 16:16. De psalm eindigt met de verzekering van Gods aanwezigheid ‘met ons.’²⁴⁹

Psalm 47: God is onze koning. Psalm 47 zet de hoop voort die in de vorige psalm werd gevierd. Dezelfde Levitische auteur van de zonen van Korach zingt over de overwinning van de God van Sion. De God van de tempel zit op zijn troon, die Sion is. Nu triomf, volledige overwinning, is behaald over de vijand, wordt God geprezen als de Koning. Deze psalm behoort tot de serie psalmen die ‘koninklijke psalmen’ of ‘troonpsalmen’ worden genoemd, die worden gekenmerkt door een algemene lofzang op God als Koning.²⁵⁰

Het is opmerkelijk dat Psalm 47 later werd gebruikt in de Joodse liturgie van *Rosj Hasjana* (Nieuwjaarsdag), de eerste dag van de eerste maand van de Joodse kalender, *Tisjri*. Het blazen op de bazuin dat wordt genoemd in Psalm 47:6 dient als basis voor het blazen op de *sjofar* op die dag, om de hoop te vieren dat God op een dag zal heersen over alle volken. Ook zijn de volken die nu God loven dezelfde volken die verslagen zijn in de oorlog.²⁵¹ Het boek Openbaring verwijst naar hetzelfde fenomeen als het spreekt over de ‘genezing van de volken’ in de context van het nieuwe Jeruzalem.²⁵² In het oude Israël werd met het woord ‘volken’ (*gojim*) de vijanden van Israël aangeduid. Nu, in deze nieuwe omgeving, worden de naties niet langer tegenover Gods volk gesteld. Ze zijn nu een deel van Gods volk geworden.

De gebeurtenis van de Exodus wordt gebruikt als een sjabloon om geestelijk de verovering van het nieuwe Kanaän voor te stellen. De parallelle uitdrukkingen ‘eigen land’ en ‘de trots van Jakob’²⁵³ verwijzen naar de verovering van het beloofde land, dat ook de omringende naties omvatte die veroverd waren.²⁵⁴ De psalm eindigt met het eschatologische visioen van Israël en alle volken van de wereld die Gods soevereiniteit erkennen.

²⁴² Psalm 46:3

²⁴³ Psalm 46:5

²⁴⁴ Genesis 2:10

²⁴⁵ Openbaring 22:1

²⁴⁶ Psalm 46:6

²⁴⁷ Psalm 46:2

²⁴⁸ Matteüs 8:27

²⁴⁹ Psalm 46:12

²⁵⁰ Zie Psalmen 93, 96-99

²⁵¹ Psalm 47:4

²⁵² Openbaring 22:2

²⁵³ Psalm 47:5

²⁵⁴ Deuteronomium 32:8

Psalm 75: God is onze rechter. Psalm 75 is gedenkwaardig vanwege drie indrukwekkende beelden die gebruikt worden om Gods drie daden van oordeel aan te geven. Ten eerste is er het beeld van het schudden van de aarde, die is afgebrokkeld en al haar fundamenten heeft verloren.²⁵⁵ Het is alsof de psalm onze huidige wereld beschrijft, vol chaos en wanorde, een wereld die alle stabiliteit en morele referentiepunten, of pilaren, heeft verloren. God, als rechter, herinnert zijn volk eraan dat Hij de stabiliteit van de ‘zuilen’ zal herstellen.²⁵⁶

Het tweede beeld is dat van de beker vol zeer sterke wijn die God over de goddelozen uitgiet. De goddelozen drinken deze wijn grondig.²⁵⁷ Op dezelfde manier wordt in het boek Openbaring vaak verwezen naar de beker van Gods toorn.²⁵⁸

Het derde beeld is dat van de horens.²⁵⁹ De horens zijn een symbool van macht en waardigheid.²⁶⁰

In elk stadium brengt Gods oordeel gerechtigheid in de verstoorde gemeenschap. God ‘breekt de trots van de zondaar.’²⁶¹ God verheft ook de rechtvaardige.²⁶² De goddelijke rechter herstelt dus de orde die door de machten van het kwaad teniet is gedaan.

Dezelfde hoop wordt beloofd in het boek Prediker. Na de vernietiging van de orde op aarde te hebben betreurd, hoopt Salomo: ‘God zal zowel de rechtvaardigen als de goddelozen aan zijn oordeel onderwerpen, want er is bij Hem voor alles wat gebeurt en voor elke daad een tijd.’²⁶³ In navolging van dit gevoel spreekt de engel van Openbaring 14 over hetzelfde dubbele oordeel. Aan de ene kant belooft de engel dat zij die het beest aanbidden, dat de bedrieglijke kerk voorstelt, ‘de wijn van Gods woede moeten drinken, die onverdund in de beker van zijn toorn is geschonken.’²⁶⁴ Aan de andere kant worden zij die de Heer van de schepping aanbidden beschreven als de ‘heiligen, die zich houden aan Gods geboden en trouw blijven aan Jezus. . . ‘Zij mogen uitrusten van hun inspanningen.’²⁶⁵

Psalm 67: God is onze zegen. Psalm 67, die onze serie psalmen afsluit, is een gebed, zoals wordt aangegeven door de gebiedende werkwoorden die de wens van de smekeling uitdrukken: ‘Dan zal men op aarde uw weg kennen, onder alle volken uw reddende kracht.’²⁶⁶ Dit gebed om zegen weerspiegelt de Aäronitische zegen: ‘Moge God ons genadig zijn en ons zegenen, moge het licht van zijn gelaat over ons schijnen.’²⁶⁷ Hoewel de spreker niet expliciet wordt geïdentificeerd, suggereren het opschrift dat verwijst naar de belangrijkste muzikant en het oproepen van de priesterlijke zegen dat het een priester is die een gemeente leidt. Wat dit gebed bijzonder maakt is de universele reikwijdte ervan. De psalm begint met een oproep tot zelfzegening: ‘over ons,’²⁶⁸ dan na de wens dat Gods weg ‘bekend mag worden op aarde . . . onder alle volken,’²⁶⁹ strekt het gebed zich uit tot alle bekeerde volken. Deze psalm heeft de eschatologische vervulling op het oog, wanneer alle volken, en niet alleen

²⁵⁵ Psalm 75:4

²⁵⁶ Idem

²⁵⁷ Psalm 75:9

²⁵⁸ Openbaring 14:10; 16:19; 18:6

²⁵⁹ Psalm 75:11, NBG51; In de NBV21 wordt gesproken over trots

²⁶⁰ Numeri 23:22; Daniël 7:8

²⁶¹ Zie Psalm 75:6, 11

²⁶² Psalm 75:11

²⁶³ Prediker 3:17; vergelijk met 12:14

²⁶⁴ Openbaring 14:10

²⁶⁵ Openbaring 14:12-13

²⁶⁶ Psalm 67:3; vergelijk met 67:4, 6-8

²⁶⁷ Psalm 67:2; vergelijk met Numeri 6:23-26

²⁶⁸ Psalm 67:2

²⁶⁹ Psalm 67:3

Israël, zullen profiteren van Gods zegen. Dit gebed zal alleen vervuld worden in het ‘nieuwe Jeruzalem,’ waar ‘het licht van de zon en de maan niet nodig’ zijn om erin te schijnen.’²⁷⁰

Deel III: Toepassing

We hoeven niet te wachten tot de komende eschatologische vervolging voordat we onze behoefte aan Gods toevlucht voelen. Alle soorten van huidige problemen kwalificeren ons voor deze behoefte en zijn gelegenheden om Gods toevlucht te ervaren. Op momenten van nood kunnen we ons bedreigd voelen door collega's of vrienden die ons geloof niet delen en zelfs de spot met ons drijven en samenzweren. Of we kunnen getroffen worden door ziekte, falen voor een examen op school, gebrek aan geld of financiële zekerheid en eenzaamheid. Elk van deze omstandigheden kan een kans zijn om Gods toevlucht te ervaren. Alleen God kan ons de hulp geven die we nodig hebben om een uitweg te vinden uit alle problemen. Alleen Hij kan ons de kracht geven om de moeilijkheden te doorstaan.

Het begrip ‘koningschap’ komt niet overeen met ons moderne leven. Toch is dit een belangrijk begrip dat ons zal helpen om ons in vernederende situaties niet neerslachtig en wanhopig te voelen: de grote Koning van de hele aarde zorgt voor je. Als zijn kinderen zullen we zijn belofte spoedig erven.

Als we problemen en onrecht ervaren, kunnen we mediteren over de volgende regel uit Prediker: ‘Ik heb onder de zon opnieuw gezien dat niet altijd een snelle hardloper de wedloop wint . . . Zij allen zijn afhankelijk van tijd en toeval.’²⁷¹ Deze observatie van de inherente oneerlijkheid van het leven zou ons ook moeten herinneren aan het mechanisme van genade. We verdienen de goddelijke goedheid en genade die we hebben ontvangen niet. Daarom moeten we afhankelijk zijn van Gods genade. Gods licht is al ons licht, hier en nu. Hoe kunnen we nu Gods geschenk van genade in ons leven ontvangen en ervan genieten en met vertrouwen en vreugde wandelen terwijl we in zijn licht reizen?

²⁷⁰ Openbaring 21:23

²⁷¹ Prediker 9:11

Les 10: Voor wie het einde van de tijd komt

Mei 31-juni 6

Kerntekst: 1 Korintiërs 10:11-12

Lezen: Genesis 1; Openbaring 21-22; Matteüs 24:27; Daniël 1:18; Daniël 12:13.

Deel I: Overzicht

De gezegende hoop van de mensheid die culmineert in de gebeurtenissen van de laatste dag is niet alleen door profetieën geopenbaard, die ons een expliciete visie op het einde geven. God sprak ook over het einde, existentieel en impliciet, in de Schriften, en dus geeft Hij in zijn Woord hints over verschillende aspecten van de eschatologische geschiedenis. Dit begrip leert ons een belangrijk principe: de menselijke geschiedenis, die zich ontvouwt op de heilige bladzijden van de Schrift, is niet slechts stichtelijke informatie over wat er in het verre verleden heeft plaatsgevonden, waarvan de kennis verzekert dat 'een dienaar van God voor zijn taak berekend is en voor elk goed doel volledig is toegerust.'²⁷² Omdat Gods bedoeling met de mensheid in wezen de eeuwigheid was, mogen we met een gerust hart verwachten dat de boodschap van de toekomstige eeuwigheid ook in de bijbelse verhalen is opgenomen.

De geïnspireerde auteur van het boek Prediker was doordrongen van deze intuïtie toen hij profetisch zei: 'God heeft alles wat er is de goede plaats in de tijd gegeven, en ook heeft Hij de mens inzicht in de tijd gegeven. Toch kan de mens het werk van God niet van begin tot eind doorgronden.'²⁷³ Nogmaals, omdat Gods bedoeling met de mensheid in wezen eeuwigheid was, mogen we verwachten dat de boodschap van toekomstige eeuwigheid in de bijbelse verhalen is opgenomen.

In deze les zullen we de boodschap van het einde onderscheiden in de feitelijke gebeurtenissen die in de Schriftteksten van het Oude Testament worden verteld. De gebeurtenissen van de schepping, de zondvloed, de vernietiging van Sodom en Gomorra en zelfs het verhaal van Daniël aan het hof van Nebukadnessar getuigen van de boodschap van het einde.

Deel II: Commentaar

De schepping. Paradoxaal genoeg is het verslag van de schepping misschien wel de meest eschatologische boodschap in de Schrift. Het scheppingsverhaal heeft dit onderscheid juist omdat het de eerste gebeurtenis is. Omdat de geschiedenis een begin heeft, is zij niet eeuwig. De geschiedenis heeft ook een einde. God heeft de leiding over beide. Aangezien het begin van de geschiedenis het werk van God is, staat het einde ook onder zijn macht.

Als onderdeel van zijn eschatologische betekenis is het scheppingsverhaal impliciet verbonden met onze hoop op de eeuwigheid. Zowel het scheppingsverhaal als onze hoop op de eeuwigheid hebben hun basis in het geloof. De Schrift getuigt van dit idee, dat al wordt bevestigd door de canonieke structuur van de Bijbel zelf, die begint met Gods schepping van hemel en aarde en eindigt met de schepping van de nieuwe hemel en aarde.²⁷⁴ We zien dit idee ook duidelijk verwoord in de enige bijbelse definitie van geloof, die de twee gebeurtenissen, de schepping en onze hoop in de eeuwigheid, met elkaar in verband brengt: 'Geloof is de zekerheid dat alles waarop we hopen werkelijkheid wordt, het overtuigt ons van de waarheid van wat we niet zien.'²⁷⁵ Merk op dat dit gedicht over geloof begint

²⁷² 2 Timoteüs 3:17

²⁷³ Prediker 3:11

²⁷⁴ Genesis 1 en Openbaring 21-22; vergelijk met Jesaja 65:17; Openbaring 21:1

²⁷⁵ Hebreëen 11:1

met geloof in de schepping²⁷⁶ en eindigt met hoop in de ‘belofte.’²⁷⁷ We moeten ook de betekenis van de sabbat aan het einde van de schepping opmerken. In deze positie wijst de sabbat naar het einde van de menselijke geschiedenis. Bovendien bevat de sabbat zowel onze herinnering aan de schepping als onze hoop op de toekomstige gebeurtenis van het koninkrijk van God.

De zondvloed. Het begrijpen van de gebeurtenis van de zondvloed parallel aan de gebeurtenis van de wederkomst wordt door Jezus zelf aangegeven: ‘Zoals het was in de dagen van Noach, zo zal het zijn wanneer de Mensenzoon komt.’²⁷⁸ Vervolgens ontvouwt Jezus de overeenkomsten tussen de twee gebeurtenissen: de plotselinge, catastrofale aard van hun gebeurtenissen, de materialistische preoccupaties van de mensen voorafgaand aan de vernietiging van de aarde (eten, drinken, trouwen), het idee van een overblijfsel, de zekerheid van de gebeurtenis. De beschrijving van de zondvloed in het boek Genesis wijst ook op wat er zal gebeuren aan het einde van de menselijke geschiedenis. God blijft niet onverschillig tegenover het kwaad in de wereld. God is gevoelig voor de realiteit van het kwaad. Gods oordeel reageert op de slechtheid van de mens: ‘alles wat ze uitdachten was steeds even slecht.’²⁷⁹ De vernietigende gebeurtenis van de zondvloed is Gods veronderstelde actie van vernietiging: ‘Ik laat een grote vloed over de aarde komen.’²⁸⁰ Tegelijkertijd is de zondvloed ook een scheppend-verlossend gebeuren, waarin God zijn schepselen gedenkt. Gods daad van het gedenken van zijn schepselen is een manier om zijn aandachtige interesse in hen uit te drukken.²⁸¹ Na het verhaal over het einde van het antediluviaanse leven en de beschaving, bevestigt God opnieuw de continuïteit van het leven. God voorziet de mensheid van voedsel en benadrukt de heiligheid van het leven,²⁸² daarmee wijzend op zijn toekomstige geschenk van eeuwig leven.

En tot slot moeten we de regenboog overwegen, een artistiek en poëtisch teken van Gods vergeving en liefde. Merk op dat de regenboog ons uitnodigt om de sabbat te gedenken, niet alleen omdat het op de overeenkomstige plaats in de structuur komt die het scheppingsverhaal parallelleert; maar ook omdat de regenboog soortgelijke boodschappen van rust en hoop bevat. Het is bijzonder opvallend dat de regenboog verschijnt rondom Gods troon, als een teken van zijn toekomstige heerschappij, onbetwist en ononderbroken, over de hele aarde).²⁸³

Sodom en Gomorra. Nadat God aan Abraham de belofte van een zoon heeft aangekondigd die het messiaanse ‘zaad’ zou overbrengen voor de zegening van alle volken,²⁸⁴ wordt het bijbelse verhaal van de verlossing onderbroken door een goddelijk-menselijke discussie over de verontrustende aanwezigheid van het kwaad en goddeloosheid. Net zoals God deed met Noach, deelt Hij zijn bezorgdheid met Abraham, samen met zijn plan om in te grijpen. Gods beweging naar zijn menselijke dienaar-profeten in de tijd van zowel Noach als Abraham kan parallel lopen met een soortgelijke beweging aan het einde der tijden, waarin God ook zijn plan om terug te keren om de mensheid te redden en te oordelen met zijn menselijke dienaren deelt.

Abrahams reactie op Gods intentie laat de verantwoordelijkheid zien die hij voelt voor zijn generatie en verdient daarom onze aandacht. Als zodanig zou zijn reactie ons moeten inspireren en aanzetten tot een soortgelijke reactie voor anderen. Merk op dat toen Abraham hoorde dat God van plan was over Sodom te oordelen, hij niet naar een afgelegen plaats vluchtte. Abraham is goed op de hoogte van de situatie in Sodom en Gomorra, waar enkele van zijn familieleden wonen. Abrahams scherpe

²⁷⁶ Hebreëën 11:3

²⁷⁷ Hebreëën 11:39-40

²⁷⁸ Matteüs 24:37

²⁷⁹ Genesis 6:5

²⁸⁰ Genesis 6:17

²⁸¹ Genesis 8:1

²⁸² Genesis 9:4-7

²⁸³ Openbaring 4:3; 10:1

²⁸⁴ Genesis 12:3; 22:18

bewustzijn van de situatie van zijn familieleden is geen oordeel tegen hen. Uit liefde voor hen staat Abraham voor God en weerspiegelt Gods eigen barmhartigheid door zijn vonnis in twijfel te trekken en de rechter van alle mensen om vergeving te smeken. Let op Abrahams vasthoudendheid en volharding in zijn gebed: 'Toen gingen de mannen weg, naar Sodom, maar Abraham bleef voor de HEER staan.'²⁸⁵ Maar let ook op Abrahams gevoeligheid voor de ernst van het kwaad en voor de behoefte aan gerechtigheid en genade: 'Wilt U dan behalve de schuldigen ook de onschuldigen het leven benemen?'²⁸⁶

We kunnen ook een les leren uit de acties van God, die niet alleen naar beneden komt en zijn visie met zijn menselijke dienaar deelt, maar ook zijn vrijmoedigheid lijkt aan te moedigen. We kunnen zelfs zeggen dat God graag geconfronteerd wordt met Abrahams argumenten omdat Abrahams verdediging resoneert met zijn eigen gevoel van barmhartigheid. We merken inderdaad op dat Gods laatste antwoord er een van genade is: 'Dan zal Ik haar niet verwoesten omwille van die tien.'²⁸⁷ Het getal 'tien' in de Bijbel symboliseert het idee van het absolute minimum dat nodig is om iets te doen. Let ook op Gods soevereiniteit. 'Zodra de HEER zijn gesprek met Abraham had beëindigd, ging Hij weg.'²⁸⁸ Dat wil zeggen dat de beslissing nog steeds bij God ligt. Ongeacht de menselijke ijver, zal dit uiteindelijk Gods wil niet tegenhouden. Met nederigheid reageert Abraham op Gods goddelijke oordeel: 'En Abraham keerde terug naar de plaats waar hij woonde.'²⁸⁹

Daniël. Een bijzondere illustratie van de aanwezigheid van de toekomst in Daniëls huidige bestaan is de uitdrukking Toen de . . . vastgestelde tijd verstreken was.'²⁹⁰ Deze uitdrukking eechoot de uitdrukking *qets yamin* 'aan het einde van de dagen,' die het einde van de menselijke geschiedenis markeert, op welk moment Daniël en de verlost van alle eeuwen hun 'lot' zullen ontvangen.²⁹¹ Het is ook opvallend en veelbetekenend dat de taal die Daniëls 'beproeving' van tien dagen beschrijft, een echo is van de taal die de profetie van de eschatologische grote verzoendag beschrijft, in Daniël 8:14. Deze profetie loopt parallel aan de dag van de verzoening. Deze profetie komt overeen met de oordeelsdag in Daniël 7:9-12, wat blijkt uit het grote aantal gemeenschappelijke woorden en grammaticale vormen die Daniël 1 en Leviticus 16, de grondtekst van de grote verzoendag, met elkaar gemeen hebben.²⁹² Deze specifieke echo is zeker significant, omdat het de belofte van Gods openbaring impliceert.

Let ook op de nadrukkelijke herhaling van het woord *mar'eh*, 'uiterlijk, verschijning' (drie keer in Dan. 1:13, 15), dat in het boek Daniël ook specifiek verwijst naar het eschatologische visioen van Gods openbaring in de 2300 avonden en morgens.²⁹³ Dit eschatologische perspectief brengt dus, door associatie, een boodschap van hoop over. Toegepast op het geval van Daniël en zijn drie vrienden brengen deze echo's het idee over dat God door deze 'test' geopenbaard zal worden en dat zij op de grote verzoendag gerechtvaardigd zullen worden. Voor Daniël maakte de boodschap van het einde der tijden deel uit van zijn dagelijkse leven: de manier waarop hij at en dronk wees op het ideaal van de schepping.²⁹⁴ De manier waarop Daniël omging met andere mensen, waaronder het hoofd van de

²⁸⁵ Genesis 18:22

²⁸⁶ Genesis 18:23

²⁸⁷ Genesis 18:32

²⁸⁸ Genesis 18:33

²⁸⁹ Genesis 18:33

²⁹⁰ Daniël 1:18

²⁹¹ Daniël 12:13

²⁹² Zie Daniël 1:13; vergelijk met Leviticus 16:2

²⁹³ Daniël 8:13, 26

²⁹⁴ Zie Daniël 1:12; vergelijk met Genesis 1:29

eunuchen die zijn vijand zou zijn geweest,²⁹⁵ werd gevormd door zijn kijk op hoe anderen eveneens naar Gods beeld waren geschapen.²⁹⁶

Deel III: Toepassing

1. Begin je gebeden elke ochtend als je wakker wordt met een moment van dankbaarheid voor het wonder van het leven. Vraag de God van de schepping om je leven te veranderen. Laat God je hart veranderen en je leven een nieuwe richting geven. Zoek in de Bijbel nieuwe ideeën om je uit te dagen en te inspireren tot verandering. Houd de sabbat op zo'n manier dat het een voorproefje wordt van het koninkrijk van God.
2. Schrijf een lijst op van aspecten van de wereld - zowel van de schepping als in je persoonlijke leven - die jouw hoop op het koninkrijk van God inspireren. Als je een kunstenaar bent, teken en schilder dan een regenboog. Als je een dichter bent, schrijf dan een gedicht over de schoonheid en de wonderen van de regenboog. Als je een zanger bent, zing dan een lied over de regenboog.
3. Bid tot God over iemand die je niet mag dat hij of zij je vriend wordt. Bid tot God over een belangrijk obstakel in je leven. Herhaal dit gebed aanhoudend tot je uiteindelijk het werkelijke resultaat ziet en je weet dat God je gebed inderdaad gehoord heeft.
4. Waarom geeft Daniëls gebruik van eschatologische taal om zijn huidige situatie te beschrijven ons ook hoop en zekerheid dat ons leven zin heeft en openstaat voor de eeuwigheid? Hoe geeft deze taal ons ook houvast in de manier waarop we leven, eten en drinken, denken, genieten van het leven en omgaan met andere mensen, inclusief onze vijanden?

²⁹⁵ Daniël 1:9

²⁹⁶ Genesis 1:26; 9:6

Les 11: Ruth en Ester

Juni 7-13

Kerntekst: *Ester 5:2*

Lezen: *Ruth 1-2, 4; Ester 3:1-14*

Deel I: Overzicht

De Bijbel staat vol met vrouwen die een belangrijke rol speelden. Eva, wiens naam ‘leven’ betekent, want zij was ‘de moeder van alle levenden,’ was degene die het messiaanse zaad doorgaf, dat leidde tot de geboorte van Jezus Christus, de Verlosser van de mensheid.²⁹⁷ In de patriarchale periode hadden vrouwen als Sara, Rebekka, Rachel, Lea en Tamar een krachtige invloed op de loop van de heilsgeschiedenis. Hun daden verzekerden de voortzetting van de messiaanse lijn.

In de tijd van de Exodus had Israël zijn overleving te danken aan vrouwen toen de Farao verordende dat alle pasgeboren mannelijke baby's van Israël gedood moesten worden. De vroedvrouwen en zelfs de dochter van Farao en andere vrouwen worden in de Tora, de Pentateuch, herinnerd als degenen die een rol speelden in het redden van Israël, vaak met gevaar voor eigen leven.²⁹⁸ Later wordt naar Debora, de profetes die over Israël oordeelde, verwezen als degene die ‘Israël leidde als een moeder.’²⁹⁹ Rachab redde de verspieders en hielp zo Israël te redden in hun strijd tegen de Kanaänieten. Volgens de genealogie van Matteüs was Rachab de moeder van Boaz, die met Ruth trouwde en een voorouder van de Messias werd.³⁰⁰ In deze les zullen we ons richten op twee belangrijke vrouwen die hun naam gaven aan bijbelse boeken: Ruth en Ester. Ondanks het verschil in tijd en setting van hun verhalen, zijn deze twee vrouwen in sommige opzichten een voorbeeld van het karakter van de vele vrouwen die God aanstelde om Israël te helpen redden.

Deel II: Commentaar

We kunnen zeggen dat de geschiedenis van het oude Israël wordt omlijst door de verhalen van Ruth en Ester. Ruth behoort tot ‘de tijd dat de rechters het volk leidden,’³⁰¹ tijdens de vroegste periode van Israël, in een tijd waarin de Israëlitische stammen zich nog in het beloofde land vestigden. Ester behoort tot de tijd van de Perzische ballingschap. Aspecten van de geschiedenis van Israël worden soms in verband gebracht met de stem van een vrouw, wat veelzeggend is, omdat een vrouw bijbels gezien vaak symbool staat voor een kerk. Men kan zich dan afvragen op welke manier deze twee vrouwen Gods kerk typeren en welke lessen kunnen wij, als Gods kerk van de laatste dagen, van hen leren?

Het is ook opmerkelijk dat nomadische samenlevingen meer belang hechtten aan vrouwen dan gevestigde samenlevingen. In het licht van deze tendens kunnen we er vandaag de dag goed aan doen te overwegen hoe de stemmen en invloed van Ruth en Ester, en hun moderne tegenhangers, van nut kunnen zijn in een wereld die steeds onrustiger en gewelddadiger wordt.

Ruth of de kracht van vriendelijkheid. Het verhaal van Ruth lezen door de lens van het verlossingsplan in de eindtijd is verhelderend. De naam Ruth komt van een wortel die ‘vriend,

²⁹⁷ Genesis 3:15

²⁹⁸ Exodus 1:15-17; 2:5, 7

²⁹⁹ Rechters 5:7

³⁰⁰ Matteüs 1:5

³⁰¹ Ruth 1:1

bondgenoot' betekent, met de connotatie van zachtheid en frisheid. Het hoofdthema van het boek is vriendelijkheid. Er is geen spanning, geen slecht persoon of een conflict of kritiek, of zelfs maar impliciete bitterheid in het prachtige en poëtische verhaal. Ruth wordt geïdentificeerd als een Moabitische vrouw, een kwalificatie die twee keer wordt gebruikt. De held van het boek is een buitenlandse vrouw. De boodschap van vriendelijkheid die het boek doordringt is dus losgekoppeld van enige nationale saamhorigheid; vriendelijkheid is universeel en overstijgt de grenzen van alle naties.

Het verhaal vertelt ons dat deze Moabitische vrouw getrouwd was met een Israëlitische man die stierf; ze besluit daarom haar schoonmoeder Naomi te volgen, niet alleen in haar fysieke reis terug naar het land Israël, maar ook in haar Israëlitische religie: 'Waar u gaat, zal ik gaan, waar u slaapt, zal ik slapen; uw volk is mijn volk en uw God is mijn God. Waar u sterft, zal ook ik sterven, en daar zal ik begraven worden. Alleen de dood zal mij van u scheiden, en anders mag de HEER met mij doen wat Hij wil!'³⁰² Het verhaal begint dus met een evangelisch succes, hoewel er geen verslag wordt gedaan van de missiologische strategie. Ruth werd niet bekeerd door een sensationeel wonder tijdens een evangelisatiecampagne. Ruth volgde gewoon haar schoonmoeder uit liefde voor haar omdat ze haar kende en vertrouwde op haar oordeel.

Merk op dat Naomi geen enkel argument gebruikte om Ruth te overtuigen te blijven. Integendeel, Naomi moedigde Ruth zelfs aan om terug te keren naar het huis van haar moeder.³⁰³ Naomi stopte pas met argumenteren met Ruth toen ze 'zag dat Ruth vastbesloten was om met haar mee te gaan.'³⁰⁴

De volgende stap in het verhaal brengt ons naar Boaz, Naomi's bloedverwant, een rijke boer aan wie Ruth nederig toestemming vraagt om wat graan van zijn akkers te verzamelen. Het verhaal vertelt dat Boaz 'bemoedigend' tegen haar sprak³⁰⁵ en vrijgevig voor haar was.³⁰⁶ Het blijkt dat Boaz de enige naaste verwant is die bereid is om zijn verantwoordelijkheid als *go'el*, de lossen van de familie, te dienen. Het werkwoord 'lossen' is een sleutelwoord in de passage (Ruth 4:4, 7, NKJV).³⁰⁷

Let op de ijver en vrijmoedigheid waarmee Ruth haar lossen benaderde. Let ook op haar nederigheid, want ze erkent haar bescheiden afkomst als 'vreemdeling'³⁰⁸ en haar onwaardigheid omdat ze niet eens bij Boaz in dienst is.³⁰⁹ Let ook op haar vriendelijkheid tegenover haar schoonmoeder, een vriendelijkheid die door veel mensen is opgemerkt, waaronder Boaz, haar potentiële lossen.³¹⁰ De bijbelse auteur verwijst nooit naar Ruths trouw in haar religieuze en rituele plichten, alsof haar vriendelijkheid jegens anderen genoeg bewijs was om haar lossen van haar toewijding te overtuigen.

De conclusie van het verhaal is des te opvallender; niet alleen trouwde Ruth met Boaz, waardoor de waardigheid van haar familie werd hersteld, maar ze ontving ook de grootste beloning die een familie kan ontvangen, namelijk haar plaats in het geslachtsregister van de Messias. De erfenis van het boek is van grote betekenis. Ruth werd in Israël geaccepteerd, ondanks haar buitenlandse afkomst - misschien, en paradoxaal genoeg, vanwege haar buitenlandse afkomst, zoals in het boek wordt benadrukt.³¹¹ In de Joodse liturgie wordt het boek Ruth gelezen tijdens het feest van *Sjavoeot*, ook bekend als het wekenfeest of Pinksteren, een feest dat wordt geassocieerd met de oogst en het geven van de wet.

³⁰² Ruth 1:16-17

³⁰³ Ruth 1:8

³⁰⁴ Ruth 1:18

³⁰⁵ Ruth 2:13

³⁰⁶ Ruth 2:8

³⁰⁷ Ruth 4:4, 7

³⁰⁸ Ruth 2:10

³⁰⁹ Zie Ruth 2:13

³¹⁰ Ruth 2:12

³¹¹ Ruth 1:4, 22; 2:2, 6, 10-13, 21; 4:5, 10

Ester of de kracht van schoonheid. Net zo inspirerend als uitdagend is het om het boek Ester te lezen in het licht van Gods verlossingsplan in de laatste dagen van de menselijke geschiedenis. Uitdagend omdat het boek Ester leest als een seculier boek, zonder enige expliciete religieuze inhoud. Er is geen verwijzing naar God. Het verloop van de gebeurtenissen lijkt vanzelf te gaan, zonder goddelijke, wonderbaarlijke tussenkomst. Alles wat er in het verhaal gebeurt hangt af van de sluwheid van Mordechai, een koninklijke hoveling, en van de schoonheid en dapperheid van koningin Ester, en van timing.³¹² De functies van priester en profeet zijn totaal afwezig in het verhaal. Zelfs het einde van het verhaal, met het doden van veel mensen, roept twijfels op over de spirituele waarde ervan. Nog belangrijker is dat de Joodse identiteit van Ester en Mordechai hen er niet van weerhield de hoogste posities aan het heidense hof te bereiken. Ook suggereert niets in het boek een spanning tussen hen en die omgeving. Geen wonder dat veel rabbijnen en kerkvaders uit de oudheid de spirituele waarde van het boek in twijfel trekken en zelfs de canonieke plaats ervan ontkennen.

Toch is dit boek ook een bron van inspiratie, juist vanwege de hierboven genoemde problematische elementen. Het ontbreken van een verwijzing naar God is in feite een belangrijk element dat dit boek betekenisvol en relevant maakt voor ons die vandaag de dag in een seculiere en onrustige wereld leven. De ervaring van de stilte van God is al een paradoxale component van zijn voorzienige aanwezigheid. Ester is toevallig koningin op het moment dat het volk bedreigd wordt. De koning ontdekt toevallig tijdens een aanval van slapeloosheid een daad van trouw van Mordechai, die het leven van de koning had gered. Aan de andere kant suggereert de tekst duidelijk dat het Joodse volk beschermd wordt. Als Ester niet met de koning spreekt, als ze zwijgt 'komt er van een andere kant wel uitkomst en redding voor de Joden.'³¹³ Op dezelfde manier gebruikt Jezus in zijn tijd een soortgelijk argument: 'Ik zeg u: als zij zouden zwijgen, dan zouden de stenen het uitschreeuwen.'³¹⁴

Sommige commentatoren vinden bewijs van Gods voorzienigheid in de naam van Ester, die zij in verband brengen met het concept van *hester panim*, 'verbergen van het gezicht,' een belangrijke dimensie van Gods relatie met zijn volk wanneer Hij afwezig lijkt te zijn.³¹⁵ De zinspeling op de Grote Verzoendag is ook opgemerkt op basis van gemeenschappelijke elementen, zoals vasten, het idee van oordeel en de verlossing van Gods volk versus de vernietiging van de goddelozen. De oude rabbijnen hebben dit verband ondersteund op basis van de woordspeling *pur*, 'lot,' met het woord *kippur*, de Verzoendag. Ook het boek Ester eindigt met dezelfde hoop en hetzelfde perspectief van 'vrede' en het zoeken van 'het goede'³¹⁶ als op de Grote Verzoendag.

Deel III: Toepassing

Hoe kunnen onderstaande overwegingen over Ruth en Ester op jouw leven worden toegepast?

Ruth: Het feit dat we geloven dat we tot Gods volk behoren en zeer gelovig zijn, moet ons niet verdrietig, boos of trots maken, maar impliceert een serieuze ethische code. Net zoals Ruth aardig en vriendelijk was tegen de mensen om haar heen, zouden wij ernaar moeten streven aardig en vriendelijk te zijn tegen andere mensen in onze familie en in de samenleving om ons heen. Let ook op Ruths nederigheid. Ruth schept niet op over haar kwaliteiten of over haar vroomheid. In plaats daarvan voelt Ruth zich onwaardig en oordeelt ze nooit over anderen. Ruth is niet betrokken bij religieus activisme; ze is niet legalistisch en denkt niet dat ze redding verdient op basis van haar werken. Ze rekent alleen

³¹² Ester 3:7; 9:24

³¹³ Ester 4:14

³¹⁴ Lucas 19:40

³¹⁵ Zie Jesaja 8:17; 50:6; 53:3

³¹⁶ Ester 10:3; vergelijk met Psalm 122:8-9

op de genade van haar schoonmoeder en van de bloedverwant. Merk tot slot op dat Naomi's zendingsmethode in essentie bestaat uit haar genadige houding en daden van vriendelijkheid.

Ester: Het verhaal van Ester sluit goed aan bij het leven in onze moderne en seculiere wereld. Waar we ook zijn en wat we ook doen - op kantoor, onderweg, op de universiteit of zelfs in het gezin, te midden van onze meest ondergeschikte taken en nederige plichten - onze aanwezigheid is belangrijk en bepaalt het heil van anderen: Wie weet of we naar een bepaalde plaats zijn gekomen voor zo'n tijd als deze.³¹⁷ Wees wijs: we hoeven onze religieuze identiteit niet altijd meteen prijs te geven.³¹⁸ Maak jezelf beminnelijk, net als Ester.³¹⁹ Neem je voor dat je er alles aan zult doen om je problemen op te lossen en vertrouw op Gods genade om de loop van de gebeurtenissen te keren.

³¹⁷ Ester 4:14

³¹⁸ Ester 2:10, 20

³¹⁹ Ester 2:17

Les 12: Voorlopers

June 14-20

Kerntekst: 2 Timoteüs 1:7

Lezen: Daniël 2:31–45; Openbaring 13:11–17.

Deel I: Overzicht

De afgelopen twee weken hebben we Bijbelverhalen en psalmen bestudeerd die toespelingen bevatten op toekomstige profetieën. Toch waren deze toekomstvoorspellingen slechts indirecte inzichten die ons voorbereidden op het ontvangen en begrijpen van de boodschap van profetie. In deze les zullen we aandacht besteden aan profetieën die expliciet verwijzen naar de tijd van het einde. We moeten onthouden dat de Bijbel niet zomaar een boek met mooie verhalen is, geschreven voor ons vermaak. De Bijbel is ook niet zomaar een boek over geestelijke en morele opbouw. Wat de Bijbel uniek maakt is zijn boodschap van hoop: God zal de wereld redden aan het einde der tijden.

De boodschap van hoop is natuurlijk in verschillende vormen aanwezig in de Schrift. Maar het zijn vooral de twee apocalyptische boeken, Daniël en Openbaring, die zich richten op het uiteindelijke lot van de wereld. Deze twee boeken staan met elkaar in verband en zullen daarom in samenhang met elkaar worden geraadpleegd. De les van deze week zal eerst de algemene lijn van de profetische gebeurtenissen bespreken, zoals onthuld in Daniëls profetie over het beeld.³²⁰ Daarna zullen we de laatste dagen van de menselijke geschiedenis beschouwen. We zullen zien hoe Daniëls profetie de macht van het kwaad onthult en zijn mentaliteit aan de kaak stelt, die al door de Babylonische koningen werd getoond.³²¹ De profetie zal dan zijn vervulling bereiken in de kleine horen van hoofdstuk 7 en 8, en in het beest van Openbaring 13 en 14.

Deel II: Commentaar

De mentaliteit van Babel. Het boek Daniël begint met een toespeling op het verhaal van de toren van Babel. Terwijl de profeet verslag doet van de gebeurtenis van de komst van Nebukadnessar tegen Jeruzalem, noemt hij het zeldzame en antieke woord *Sinear*, precies de naam die verwees naar de plaats waar de bouwers van Babel hun toren bouwden.³²² Deze specifieke verwijzing onthult, vanaf het begin van het boek, de intentie van de bijbelse auteur om Nebukadnessars zet om de artikelen van de tempel van Jeruzalem naar zijn plaats, Babylon (*Sinear*), te brengen in verband te brengen met de bouwers van de toren van Babel.

In Daniël 2 heeft dezelfde koning een droom die hem verontrust. Daniël, die geroepen is om de droom uit te leggen, legt aan de koning uit dat de God van de hemel deze droom stuurde om hem te helpen 'begrijpen wat er in uw hart omgaat.'³²³ Nebukadnessar had inderdaad dezelfde mentaliteit als de bouwers van de toren van Babel. Toen Nebukadnessar de artikelen van de tempel naar zijn eigen tempel bracht, gaf hij in feite blijk van dezelfde intentie om Gods plaats in te nemen. Daniël onthult dus vanaf het allereerste begin de sleutel tot de droom. Deze droom gaat eerst over de 'Babel'-mentaliteit van de koning. Later, in Daniël 3, zal het gedrag van Nebukadnessar dit oordeel bevestigen

³²⁰ Daniël 2:31-45

³²¹ Daniël 3

³²² Genesis 11:12

³²³ Daniël 2:30

(zie hieronder). In feite vormt deze veroordeling de rode draad door de hele profetie over de koninkrijken op aarde.

In zijn eerste regel wijst Daniël op Nebukadnessars trots en overheersing: aan de ene kant noemt Daniël de koning bij zijn gebruikelijke titel, ‘koning der koningen,’ alsof hij degene is die over andere koningen regeert. Aan de andere kant identificeert Daniël duidelijk ‘de God van de hemel’ als de enige aan wie de koning zijn macht te danken heeft.³²⁴ Daniël beschrijft de koning alsof hij de Schepper zelf is (althans, in de lijn van wat Nebukadnessar dacht); tegelijkertijd herinnert Daniël de koning eraan dat het de God van de hemel is die hem alles heeft gegeven wat hij heeft.³²⁵

Daniël kondigt vervolgens aan dat de volgende wereldrijken inferieur zullen zijn aan het koninkrijk van Nebukadnessar, wat opnieuw impliceert dat ze net zo menselijk en vergankelijk zijn als hij en zijn koninkrijk. Veelzeggend is dat het einde van de koninkrijken kenmerkend is voor dezelfde mentaliteit die Babel definieerde: de leiders van de koninkrijken zullen proberen hun rijk te verenigen en hun macht te consolideren, net zoals de bouwers van de toren van Babel deden.³²⁶

Het is opmerkelijk dat de belangrijkste kenmerken van dit proces om te proberen zich te verenigen direct na de val van het heidense Rome begonnen³²⁷ en tot het einde der tijden duren, zoals geïmpliceerd wordt in de zin die de opkomst van Gods koninkrijk inleidt: ‘Maar ten tijde van die koninkrijken zal de God van de hemel een rijk laten opkomen dat nooit te gronde zal gaan en dat nooit op een ander volk zal overgaan.’³²⁸

Het is interessant om te zien dat de laatste scène van het visioen een climax bereikt met de verplettering van alle koninkrijken.

De overheersende macht. In Daniël 3 diskwalificeert Nebukadnessar onmiddellijk (ironisch genoeg) het oordeel dat hij net uit zijn droom heeft geleerd. Hij zal inderdaad hard werken om de plaats van de God van de hemel in te nemen. De droom geeft duidelijk aan dat ‘de God van de hemel een rijk [zal] laten opkomen dat nooit te gronde zal gaan en dat nooit op een ander volk zal overgaan.’³²⁹ In tegenstelling tot Gods wil, probeert Nebukadnessar een beeld van goud op te richten dat hemzelf zal vertegenwoordigen, het ‘hoofd van goud.’³³⁰ Behalve dat Nebukadnessar niet tevreden is om het hoofd van goud te zijn, zoals de droom aangaf; noemt hij zichzelf nu een eeuwige koning, wiens rijk voor altijd zal duren, wat wordt aangegeven door het oprichten van een standbeeld van massief goud. In wezen ‘richtte’ Nebukadnessar zijn beeld op om het eeuwige koninkrijk van God te vervangen. Let op het gebruik van hetzelfde werkwoord ‘richten.’ Het verhaal stopt daar niet met Nebukadnessars machtsovername.

Nebukadnessars volgende stap was de gewelddadige vervolging van allen die niet voor zijn beeld wilden buigen. Het verhaal vertelt ons dat drie Hebreërs weigeren het beeld te aanbidden; en als gevolg daarvan worden ze met de dood bedreigd, namelijk om in een brandende oven geworpen te worden.³³¹ Er worden allerlei strategieën gebruikt om de Hebreërs ervan te overtuigen te buigen. De dreiging van de dood wordt expliciet weergegeven door de oven aan de voeten van het beeld. De macht van het bestuur op alle niveaus wordt gebruikt om de controle over alle verschillende lagen van de bevolking te verzekeren. De macht van de massamedia wordt gebruikt om de mensen in alle delen

³²⁴ Daniël 2:37

³²⁵ Daniël 2:38

³²⁶ Genesis 11:4

³²⁷ Daniël 2:41

³²⁸ Daniël 2:44

³²⁹ Daniël 2:44

³³⁰ Daniël 2:38

³³¹ Daniël 3:6

van het rijk te bereiken. Zelfs de macht van muziek en kunst wordt gebruikt om de emoties te beïnvloeden en te beheersen.

Volgens het verslag van hun verzet wankelden deze drie Hebreërs niet in hun overtuiging om trouw te blijven aan God. De twee kampen van aanbidders, het kamp van Babel en het kamp van de drie Hebreërs, werden zo duidelijk afgebakend en tegenover elkaar geplaatst: het kamp van Babel is luidruchtig. Zij 'riepen luid.'³³² Het kamp van God is stil: 'Wij vinden het niet nodig uw vraag te beantwoorden.'³³³ Het kamp van Babel is machtig: het bestaat uit 'satrapen' en allerlei andere bestuurders.'³³⁴ Het kamp van God is nederig en laag in aanzien: zij worden eenvoudigweg geïdentificeerd als 'enkele Judese mannen.'³³⁵ Het kamp van Babel is talrijk: het bestaat uit 'alle volken en naties.'³³⁶ Het kamp van God bestaat uit slechts 'drie mannen.'³³⁷ Het kamp van Babel is georiënteerd aanwezig: 'En dus knielden alle volken en naties . . . en bogen zij in aanbidding voor het gouden beeld dat koning Nebukadnessar had opgericht.'³³⁸ Het kamp van God is toekomstgericht: 'als de God die wij vereren in staat is ons te redden uit een brandende oven en uit uw handen, dan zal Hij ons redden.'³³⁹ De mensen in het kamp van Babel zijn legalistisch en gehoorzamen uit angst en eigenbelang. De mensen van het kamp van God dienen God uit genade, zelfs als Hij ervoor zou kiezen om hen niet te verlossen.³⁴⁰

De kleine horen en het beest. De karakters van overheersing en vervolging zijn levendiger en explicieter. De kleine horen beweert goddelijk te zijn en zijn arrogantie en overheersing zijn zeer uitgesproken.³⁴¹ Het verband tussen overheersing en vervolging is ook aanwezig.³⁴²

Het boek Openbaring herhaalt hetzelfde apocalyptische scenario, maar met een andere symboliek. Direct na dezelfde vier dieren die we voor het eerst zagen in Daniël 7, identificeert de apocalyptische openbaring een macht van overheersing, die wordt geïdentificeerd als een beest. Net als de kleine horen van Daniël 7 en 8 beweert dit beest goddelijk te zijn³⁴³ en vervolgt het Gods volk.³⁴⁴ Dit snelle overzicht van de profetie is nodig voor ons om het profetische woord van waarschuwing te begrijpen en om Gods volk te bemoedigen.³⁴⁵

Deel III: Toepassing

1. De kleine horen en het beest vertegenwoordigen een duidelijke historische entiteit, de katholieke kerk. Hoe moeten we reageren op deze identificatie? Hoe moeten we ons verhouden tot katholieke mensen? Identificeer de mentaliteit van Babel in de geschiedenis (in de katholieke kerk, maar ook in elk totalitair regime). Analyseer het potentiële mechanisme van Babel in je kerk en in je persoonlijke karakter; in je relatie met andere mensen; in de context van je gezin of in de context van je werk; en in

³³² Daniël 3:4

³³³ Daniël 3:16

³³⁴ Daniël 3:2

³³⁵ Daniël 3:12

³³⁶ Daniël 3:7

³³⁷ Daniël 3:23

³³⁸ Daniël 3:7

³³⁹ Daniël 3:17

³⁴⁰ Daniël 3:18

³⁴¹ Daniël 7:25

³⁴² Daniël 8:24-25

³⁴³ Openbaring 13:4

³⁴⁴ Openbaring 13:5, 7

³⁴⁵ 2 Timoteüs 1:7

de manier waarop je omgaat met je werknemers, je echtgenoot en je kinderen. Hoe verschuiven we van een Babel-mentaliteit naar een bijbelse mentaliteit?

2. Vergelijk het kamp van Babel en het kamp van de drie Hebreërs. Bekijk elk aspect van die vergelijking en trek er lessen uit voor toepassing: Hoe beïnvloedt deze vergelijking jouw gemeentelieven? Wat kunnen we van deze voorbeelden leren voor onze erediensten? Hoe speelt de manier waarop we muziek spelen of preken een rol in hoe we de Schepper aanbidden? Welke les leer je uit de observatie dat het kamp van God altijd een minderheid is? Hoe pas je deze waarheid toe op het gebruik van het argument van de meerderheid ter ondersteuning van theologische waarheid? Bespreek met je groep de noodzaak om toekomstgericht te zijn in plaats van hedengericht. Hoe beïnvloedt toekomst- of hedengericht denken je keuzes in ethische en echtelijke beslissingen? Een toekomstgericht perspectief verplicht ons rekening te houden met de nasleep van onze acties. Hedengericht denken, dat zich richt op de onmiddellijke beloning, is uiteindelijk oppervlakkig, egoïstisch, materialistisch en zelfs gevaarlijk voor onszelf en anderen. Bespreek.

Les 13: Metaforen over de eindtijd

Jun 21-27

Kerntekst: *Jona 1:9*

Lezen: *Matteüs 12:38–42; Johannes 3:5–10; Openbaring 18:4; Daniël 5:1–31.*

Deel I: Overzicht

Omdat de Bijbel in essentie over het koninkrijk van God gaat, is de centrale boodschap gericht op het einde en het hemelse koninkrijk van God. Van deze eschatologische verlichting wordt getuigd en ze wordt geopenbaard in de apocalyptische profetieën van de Bijbel, die het scenario van de eindtijd duidelijk en expliciet onthullen. Deze openbaring wordt ook elders in de Schrift gevonden door specifieke gebeurtenissen van oordeel en verlossing die in de eindtijd zullen plaatsvinden.

In de les van deze week zijn drie van deze gebeurtenissen geselecteerd die één bijzonder kenmerk gemeen hebben: ze vinden allemaal plaats aan het einde van de geschiedenis van het bijbelse Israël en hebben betrekking op de heidenen, de ‘volken.’³⁴⁶ De eerste gebeurtenis is dramatisch: dit is het oordeel en berouw van het hele volk van Nineve, na de aarzelende evangelisatiecampagne van de profeet Jona. De tweede gebeurtenis is tragisch: dit is de gebeurtenis van het oordeel en gebrek aan berouw van Belsassar die eindigt met het verlies van zijn koninkrijk. En de derde gebeurtenis is glorieus: dit is de redding van Gods volk, dankzij de bijdrage van de Perzische koning Cyrus. Dat de eindtijd de aanleiding is voor de redding van de volken, die zich uiteindelijk bij Israël voegen, is verrassend; toch is het symptomatisch voor het kosmische karakter van het eschatologische moment, volgens de voorspelling van Paulus: ‘totdat de andere volken voltallig zijn togetreden. Dan zal heel Israël worden gered.’³⁴⁷

Deel II: Commentaar

Het oordeel over Nineve. De profeet Jona, de Israëlitische zending naar het volk van Nineve, vertelt ons het verhaal van zijn falend succes. God riep hem om te vertrekken uit zijn plaats Gat-Hachefer,³⁴⁸ een kleine stad in het noorden van het oude Israël ten tijde van Jeroboam II, in de achtste eeuw voor Christus (785 voor Christus). Deze tijd wordt in het boek Koningen beschreven als een slechte tijd voor Israël, wiens ontrouw Gods woede tegen hen ontstak.³⁴⁹ Maar ‘omdat Hij had besloten om de herinnering aan Israël onder de hemel niet uit te wissen, liet Hij hen door Jerobeam, de zoon van Joas, bevrijden.’³⁵⁰

Ironisch genoeg is het juist in deze tijd waarin Israël ontrouw was dat God Jona riep om naar Nineve te gaan om tot de inwoners te prediken en hen aan te sporen zich te bekeren. Jona vertelt ons dat de hele stad zich bekeerde, tot zijn grote ontsteltenis. Jona was zo van streek door Gods roep om zending dat hij weigerde te gehoorzamen. In plaats van naar Nineve in het noorden te reizen, zoals God hem opdroeg, koos Jona ervoor om naar het zuiden te reizen, naar Jafo en vervolgens naar Tarsis.

³⁴⁶ Vergelijk Genesis 12:3; 22:18

³⁴⁷ Romeinen 11:25-26

³⁴⁸ 2 Koningen 14:25

³⁴⁹ 2 Koningen 13:3

³⁵⁰ 2 Koningen 14:27

Het boek Jona vertelt ons vervolgens hoe Jona in de buik van een grote vis belandde, die hem op het droge weer uitbraakte.³⁵¹ Jona wordt herinnerd als de profeet die door een grote vis werd opgeslokt omdat hij weigerde om de stad Nineve te gaan waarschuwen voor Gods oordeel. Ironisch genoeg bewaarde het spijkerschrift van de inwoners van Nineve de herinnering aan dit wonder: de spijkerschrift weergave van de naam Nineve betekent ‘grote vis in de stad.’ Het is alsof de naam van de stad zelf al aangeeft tot hoever God, teleurgesteld door zijn eigen volk, zou gaan om een niet-Joodse natie te redden die meer ontvankelijk zou zijn voor zijn genade.

Het verhaal van Jona in Nineve is een illustratie van hoe God omgaat met zijn volk en met de naties. Hierin zien we duidelijk hoe God genade verleent aan zondaars en hoe Hij hen nog steeds straft voor hun gekoesterde zonden.

Het oordeel over Belsassar. Het verhaal over het oordeel van de Babylonische koning Belsassar volgt op het verhaal over het oordeel en berouw van Nebukadnessar, alsof de bijbelse auteur het contrast tussen de twee Babylonische koningen naar voren wilde brengen. Hoewel beide koningen trots zijn en zondigen tegen God, ontvangen de twee koningen niet hetzelfde oordeel. Nebukadnessar wordt vergeven en het hoofdstuk over zijn ervaring eindigt met een loflied op God, die de hoogmoedigen kan vernederen.³⁵² Aan de andere kant weigert Belsassar, die op de hoogte was van de ervaring van zijn voorvader,³⁵³ zich te bekeren. Integendeel, hij herhaalt moedwillig Nebukadnessars acties van overheersing³⁵⁴ en gaat zelfs verder dan zijn voorvader in zijn ongerechtigheid. Terwijl het Nebukadnessars bedoeling was om alleen de bekers van de tempel in zijn eigen tempel te brengen, drinkt Belsassar uit die bekers en wordt dronken. Nebukadnessar stelt zich tevreden met het afdanken van de andere metalen van het beeld³⁵⁵ en behoudt alleen het goud, dat hemzelf voorstelt. Uiteindelijk begrijpt hij zijn dwaasheid en richt hij zijn lof op de God van de hemel die ‘eeuwig leeft.’³⁵⁶

Belsassar daarentegen prijst alle goden die door deze metalen worden vertegenwoordigd.³⁵⁷ Belsassar beledigt God opzettelijk. Op het moment van zijn lofzang op de goden verschijnt er een hand op de muur die Gods oordeel over hem opschrijft.

Zelfs de ontknoping van het verhaal van elke koning markeert het contrast tussen hen. Nebukadnessar, die gedwongen werd om als een dier op de grond te kruipen als gevolg van het goddelijke oordeel over zijn hoogmoed, herstelt zijn staande positie. Toen kreeg hij zijn ‘eer en luister terug.’³⁵⁸ Belsassar, die op de troon zat en zo zeker van zichzelf was geweest, kan nu niet opstaan en heeft zichzelf niet onder controle, zijn knieën knikken: ‘de koning schreeuwde het uit.’³⁵⁹ De koning roept zijn wijzen om hulp, want hij kan de inscriptie die de mysterieuze hand op de muur heeft geschreven niet lezen. Zelfs zijn wijzen kunnen het niet begrijpen.

Dan komt de koningin-moeder, de dochter van Nebukadnessar en de vrouw van Nabonidus, en getuigt van de superieure bekwaamheid van Daniël, waarmee ze Belsassar herinnert aan de geestelijke ervaring van Nebukadnessar. Daniël, de vertegenwoordiger van de God die de koning had beledigd, is de enige die in staat zal zijn om de inscriptie van het oordeel, die het einde van Belsassars koninkrijk voorspelt, te lezen en te interpreteren.³⁶⁰ De drie woorden van de inscriptie op de muur omvatten het

³⁵¹ Jona 2:10

³⁵² Daniël 4:34

³⁵³ Daniël 5:22

³⁵⁴ Zie de lessen 5 en 12

³⁵⁵ Zie Daniël 3

³⁵⁶ Daniël 4:31

³⁵⁷ Daniël 5:4

³⁵⁸ Daniël 4:33

³⁵⁹ Zie Daniël 5:7

³⁶⁰ Daniël 5:26-29

oordeel over Belsassar en geven zo een idee van wat het oordeel zal inhouden: ‘geteld’ betekent verantwoording afleggen; ‘gewogen’ duidt op evaluatie; en ‘verdeeld’ betekent ‘verwerping.’

Het oordeel van Cyrus. De Perzische koning Cyrus neemt een unieke plaats in de Schrift in. Cyrus is de enige niet-Joodse persoon die de titel ‘messias’ of gezalfde ontvangt.³⁶¹ De Bijbel gaat zo ver dat Cyrus in verband wordt gebracht met de messiaanse Verlosser, Christus zelf. Naast de redding van Israël uit de ballingschap in Babylon door de messias Cyrus, ziet de profeet Daniël de universele messias die mensen zal bevrijden uit de greep van het kwaad. Bovendien voorspelt de profeet niet alleen de gebeurtenis.

Door de 70 jaren van Cyrus te vergelijken met de 70 weken van de Babylonische gevangenschap, wijst Daniël de lezer erop dat deze weken profetisch moeten worden geïnterpreteerd. De 70 jaar verwijzen naar letterlijke jaren die leiden naar de komst van de messias Cyrus,³⁶² die het historische Israël herstelde in het oude Palestina. De messias Cyrus ondersteunt inderdaad het historische karakter van de messias Jezus Christus en de verlossing die Hij biedt. De 70 weken (van jaren) zijn profetische weken die leiden naar de komst van de universele messias, die de wereld zal verlossen van zonde en dus, door verzoening, vergeving voor zonde zal geven. Deze parallel tussen de twee messiassen wordt ook gevonden in het boek Jesaja, waarin de messias Cyrus in Jesaja 45 en de lijdende knecht van Jesaja 53 elkaar op een aanzienlijk aantal taalkundige en thematische niveaus echoën.

De messias Cyrus speelde een beslissende rol in de val van Babylon, de aartsvijand van Israël; hij herstelde Israël ook naar hun land³⁶³ en hielp de Joden zelfs bij de herbouw van de tempel van Jeruzalem onder Jozua de hogepriester.³⁶⁴ Het is veelzeggend dat in het boek Openbaring de prestatie van Cyrus wordt vergeleken met de tweede komst van Christus. De gebeurtenis van het droogvallen van de Eufraat, waardoor de koning van het oosten, Cyrus, de stad Babylon kon binnentrekken en laten vallen, dient als sjabloon om de komst van Christus ten tijde van het einde te beschrijven.³⁶⁵ Cyrus bereidde de weg voor de toekomstige komst van Christus en de verlossing van de mensheid. Bovendien was Cyrus een type van Christus. De rol die Cyrus speelde in de eerste komst van Christus zou wel eens een aanwijzing kunnen zijn voor het scenario dat aan het einde der tijden zou kunnen plaatsvinden in verband met de tweede komst van Christus. We kunnen dus heel goed veronderstellen dat bij de laatste gebeurtenissen van de verlossing individuen betrokken zullen zijn die buiten het reguliere kerkelijke patroon vallen.

Deel III: Toepassing

1. Op welke manieren is het voorbeeld van Jona een waarschuwing tegen religieuze vooroordelen? Bespreek.
2. De kerk kan falen in het consequent tonen van gerechtigheid. Hoe kunnen de mensen van de wereld daar integendeel in slagen? Zoals Jezus tegen de religieuze mensen van zijn tijd zei: ‘Ik verzeker u: de tollenaars en de hoeren zullen het koninkrijk van God eerder binnengaan dan u.’³⁶⁶ Wat bedoelde Jezus met deze woorden?

³⁶¹ Jesaja 45:1

³⁶² Idem

³⁶³ Ezra 1:1-3

³⁶⁴ Ezra 3:2-3

³⁶⁵ Openbaring 16:12

³⁶⁶ Matteüs 21:31

3. Dat gerechtigheid ook deel uitmaakt van het oordeel is een garantie voor Gods ernst in zijn verlossingsdaad, die gericht is op de totale uitroeiing van kwaad en dood. Op welke manieren is de spanning tussen gerechtigheid en genade ook een boodschap van troost en hoop?
4. Waarom kunnen we alleen gered worden op basis van Gods barmhartigheid en niet op basis van onze verdiensten?
5. Er zijn twee belangrijke waarheden die we moeten begrijpen over Gods oordeel in de eindtijd: ten eerste zal iedereen geïnformeerd en gewaarschuwd worden; ten tweede zal er een tijd komen dat het te laat zal zijn om je te bekeren. Pas de betekenis van de drie woorden van de muurinscriptie toe op de kerk in de eindtijd: 'geteld' betekent dat we verantwoording moeten afleggen voor alles wat we doen en laten; 'gewogen' betekent dat het 'goede' en het 'kwade' zullen worden uitgezocht (alleen God heeft dat onderscheidingsvermogen); 'verdeeld' betekent dat redding aan anderen wordt gegeven.
6. Lees de volgende bemoediging van Ellen White: 'De tijd is niet ver weg dat het volk van God opgeroepen zal worden om hun getuigenis te geven voor de heersers van de aarde. . . . Er is geen tijd voor ijdelheid, voor spitsvondigheden, voor het bezighouden van de geest met onbelangrijke zaken.'³⁶⁷ Hoe moedigt dit citaat jou aan om Gods boodschap en waarschuwingen van de laatste dagen te delen met mensen in posities van autoriteit en macht?

³⁶⁷ The Advent Review and Sabbath Herald, 26 april 1892